

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Ἀριθ. 38).

Ὁ ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ
Ἡ
ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΠΑΙΚΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ἐκ μέρους τῶν ἐπιπέδων καὶ ἄλλων ὑποκειμένων
(Ἐπιπέδων)

ΥΠΟ
ΔΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ
III

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΣΤΕΡΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ,
100 Ὀδὸς Ἑρμοῦ Ὀδὸς Νέας 14

1892

BK ...
M74F

Αριθ. ελθ. 131728

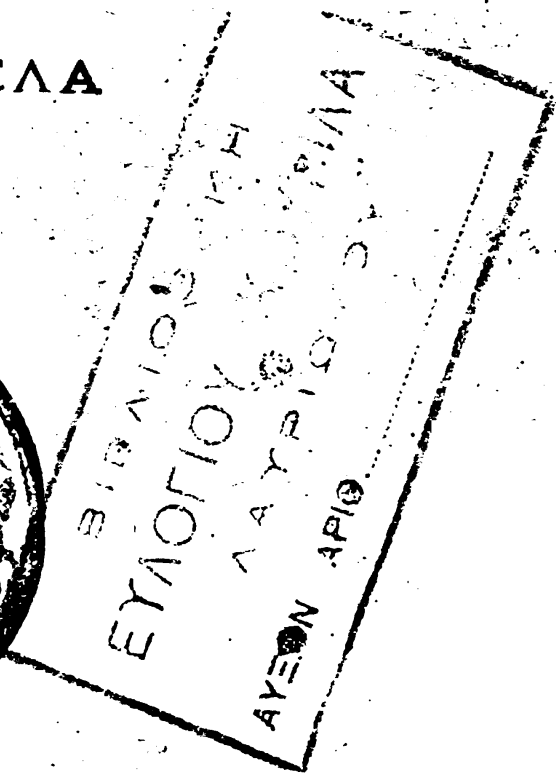
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Αριθ. 38).

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ
Ἡ
ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

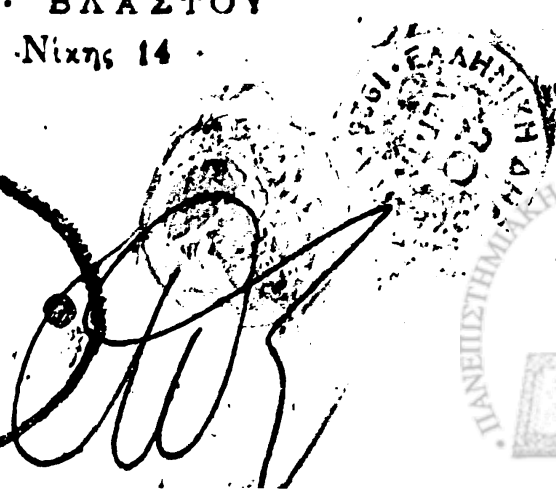
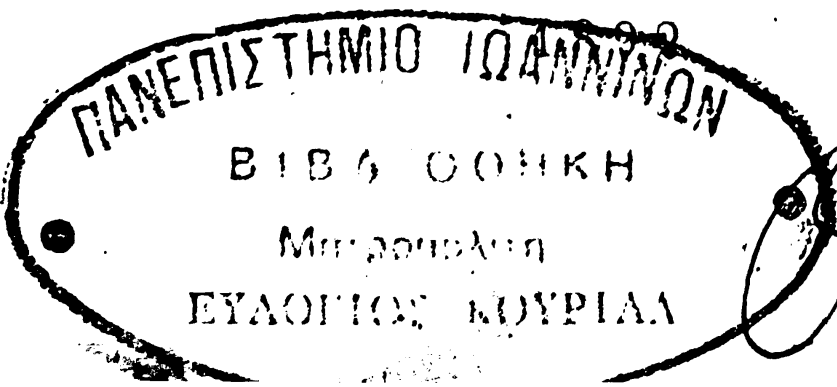
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κινητὰ ἱσθλά καὶ ἄλλοι χρήσιμοι»
(Εὐριπίδου)

ΥΠΟ
ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ
III

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ
100, Ὁδὸς Ἑρμοῦ Ὁδὸς Νίχης 14

Néon Myzēs

ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΠΑΙΚΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΓΥΝΑΙΚΗΣ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

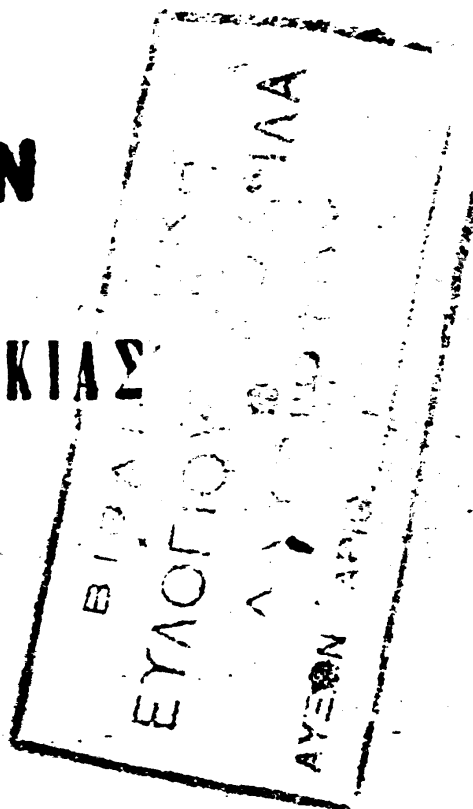
«Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς,
οἷους ἐν εὐξαιῶ περὶ σεαυτὸν γέ-
νῆσαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.»

(Ἰσοκράτους.)

ΠΤΟ Κυριακὴ τῶν Βατῶν δε, ἐπισκεφθέντες τὸν Γεροστάθην, εὔρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, τὸν ὅποιον, ἀγαπήσας διὰ τὴν φιλομάθειάν του, εἶχε προσλάβει ὡς ψυχοῦϊόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του εἰς Σχόδραν. Ὁ δὲ Κωνσταντίνος, ὑπηρετῶν ἔκτοτε τὸν Γεροστάθην, ἐξηκολούθει συγχρόνως μετ' ἄκρας ἐπιμελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἡ ὁμιλία διεκόπη· παρατηρήσαμεν δὲ τὸν Κωνσταντίνον σπρώχοντα πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθητο ὁ γέρων, χρήματά τινα, τὰ ὅποια ἔβλεπον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς ἐρχομένους, — Εἰς καλὴν ὥραν ἦλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ἔχω νὰ σᾶς κοινοποιήσω ἀγγελίαν, ἣτις βεβαίως θέλει σᾶς χαροποιήσει, καὶ αὐξήσει τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, συσταλὴς ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ἐξεύρετε, παιδιά μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ὅτι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θέλομεν ἐορτάσει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσῃ προθυμίαν μὲ ὑπηρετεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἐνόμισα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα· ἀλλ' ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτά, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκην νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμεινα, ἐξεύρετε τί μὲ εἶπεν; — Ὑπακούω, τὰ λαμβάνω, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλητε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου, διότι, ὅτε αὐτοὶ ἦσαν ἐδῶ, ἐβοήθουν τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του· ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω. Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς συνώδευσαν δάκρυα καρδίας, συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντῖνου μ' ἐνθύμισαν τὴν νεότητά μου, τοὺς γονεῖς μου, συνεκίνησαν δὲ καὶ τὴν ἰδικήν μου γεροντικὴν καρδίαν. Πόσον ἠγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχῆς ἤμην ὁσάκις ἤμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνεκφραστός ἦτο ἡ χρά, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη, ὅτε εἰς τὴν ξενιτείαν μου ἤξιώθη, διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδήσω μικρὸν χρημα-

τικόν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς με κατέστησαν ἔκτοτε εὐτυχῆ!

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῆτε ἄξιοι τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεόν, χρεωστεῖτε τὴν ὑπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνά, πεινῶντα, καὶ ἀδύνατα, ἡ μητηρ σας πρώτη θερμῶς σᾶς ἐνέδυσσε, καὶ μετὰ τὸ γάλα τῆς σᾶς ἐθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς σᾶς περιέθαλψε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων τῆς τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάττεισεν.

Ἀσθενῆ καὶ πάσχοντα ἡ μητηρ σας ἐφρόντισε νὰ σᾶς θεραπεύσῃ, νύκτας δλοκλήρους ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας, μετὰ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἰατρικὸν κρατοῦσα, καὶ μετὰ τὴν ἄλλην τὰ σιωπηλά τῆς δάκρυα σπογγίζουσα. / Ἐκλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σᾶς ὑπεστήριξε, καὶ σᾶς ἐνεθάρρυνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβέβαια βήματά σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνάρθρους, αὐτὴ πρώτη σας ἐδίδαξε τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρόμενα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης, ἡ μητηρ σας πρώτη σας ἐδίδαξε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρόνουσα μετὰ σέβας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἀθώου σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σας ὠδήγησε, πρὸς ἀνατολὰς στοεφόμενα, νὰ ἐπικαλήσθε τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδία μου, χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας· αὐτοὶ ἐκοπίασαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιᾶζουσι διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Υἱὲς, τὰ ὅποια δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σέβονται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὅποια ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δείξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των, ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ περιθάλλοντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθένειαν, τὸ γῆρας αὐτῶν, εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουσι ζῆσει βεβαίως δυστυχῆ καὶ ἄθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσον ἐπικινδύνους ἐθεώρουν τοὺς ἀχαρίστους υἱοὺς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως διώριζον ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουν αὐτοὺς ν' ἀναβῶσιν ὅπως ἀγορεύσωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων· διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γεννήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτε ν' ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτε νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται,» λέγει μία τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Ὑψίστου.

«Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ ἰστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

«Εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἰκῶν» μᾶς λέγουν τὰ ἱερά βιβλία. ✓

Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπα-

κοήν και ἀφοσίωσιν, και κατά τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του προθύμως και ἄνευ ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ, και ἠκολούθηθε τὴν μητέρα του και τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὡν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, και ὅτε ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῆ τὴν μητέρα του και ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, εἰς τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Ἰωάννην θερμῶς τὴν ἐσύστησε.

Και ὁ οὐρανὸς λοιπὸν και ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστοργα, τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἀγνώμονα τέκνα.

Ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν ὅτι ὁποίας προσφοράς προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοιαύτας πρέπει νὰ περιμένωμεν και ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεῖα ἀπὸ τὰ τέκνα ἡμῶν· *«Οἶους ἐράνους εἰσερέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γῆρα παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.»*

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου διηγήθη ὁ Γεροστάθης περιστατικὸν τι συμβῆν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ο ΠΑΠΠΟΣ, Ο ΓΙΟΣ, ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πτωχὸς γέρον συνέζη μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἤλπιζε περίθαλψιν και παρηγορίαν εἰς τὰ ἔσχατα και ἀσθενῆ γηρατεία του.

Ἄλλ' ἀφοῦ ἐπὶ τινα καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πατέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτοῦ, τῷ λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν διατηρῆ. γ

— Καὶ πῶς θέλω ζῆσει; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ δυστυχὴς γέρον.

— Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἀπαντᾷ ὁ σκληροκάρδιος υἱός.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ὀκταετοῦς Θωμᾶ, ὅστις ἀγαπῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νὰ

ἴδη ὅποια θέλει εἶσθαι ἢ ἐκβασίς τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρός του.

Ὁ γέρον ἐστενάξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἔγγονόν του Θωμᾶν νὰ τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἓν μάλλινον κάλλυμα, διὰ νὰ ἔχη αὐτὸ ὡς στρῶμα καὶ ἐφάπλωμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὑπαιθρον ζωὴν του.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ πάππου του· ἀλλὰ φέρων τὸ περικάλλυμα, ἀντὶ νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν πάππον, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν ὅποιον, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νὰ κόψῃ αὐτὸ εἰς δύο.—Καὶ διατί; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του.

— Διότι εἶναι πολὺ μεγάλον, ἀπήντησεν ὁ Θωμᾶς το ἡμισυ θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν διὰ τὸν πάππον μου· τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ ἴσως χρειασθῆς σὺ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω τότε ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς σὺ διώκεις σήμερον τὸν γέροντα πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἀχαρίστον καὶ σκληροκάρδιον υἱόν. Συνελθὼν δὲ εἰς ἑαυτόν, ἔπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ γέροντος πατρός του, καὶ χύνων δάκρυα μετανοίας ἐζήτει συγγνώμην.

Σωφρονισθεὶς δὲ ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παιδός του, ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρον μετέβη εἰς τὴν ἑλλην ζωὴν, εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του καὶ τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτο ὁ ἀρχαῖος Αἰνείας! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

Ο ΑΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Αἰνείας ἦτο εἰς τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἑκτορος γενναίως ὑπεράσπισαν τὴν Τρωάδα κατὰ τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλος τὴν Τρωάδα οἱ Ἕλληνες, εὐσπλαγχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων, ἐκήρυξαν ὅτι ἕκαστος αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῶν πολυτιμοτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνείας, παραβλέψας πᾶν ἄλλο, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφεστίου Θεότητός του, ὅπως ἔχη αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεῦτερον τῶν πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνείας, ἀγαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγχίσην, ὄντα ὑπέργητων, ἀσθενῆ, καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε, παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρόν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνείου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολυτιμὸν του περιουσίαν, ἀποδείξαντες οὕτως ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, οἱ Σπαρτιᾶται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας των· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ἑποῖαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι δὲ καὶ

τὸ πρῶτον δείγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθήτου, καὶ ἐναρέτου καρδίας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του δύναται ν' ἀγαπήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὁ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας, καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γονεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατὸν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ εὐγνωμονήσῃ πρὸς τοὺς εὐεργέτας, νὰ σεβασθῇ ἀνωτέρους, καὶ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν πατρίδα;

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὠραῖον παράδειγμα τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως.

Η ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣ ΧΕΙΛΩΝΙΣ.

Ἐβασίλευέ ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, ὁμώνυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν, ἔχων δὲ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Χειλωνίδα, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, καταγομένου ἐπίσης ἐκ γένους βασιλικοῦ.

Ἄλλ' ὁ Κλεομβρότος, ὢν δοξομανής, ἐνήργησεν ὥστε ὁ Λεωνίδας νὰ στερηθῇ τὸ βασιλικόν του ἀξίωμα, καὶ ἀντ' ἐκείνου ν' ἀναβῇ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδας, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνίς τόσον ἠγάπα τὸν γέροντα πατέρα της, καὶ τόσον συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ὥστε ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλεῖα σύζυγόν της, καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς, πενθηφοροῦσα δὲ καὶ μὲ λυμένην κόμην νὰ τρέξῃ εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ συνικετεύσῃ μετὰ τοῦ πατρὸς της.

καὶ παρηγορήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνίς προθύμως συνώδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, προτιμήσασα νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρὸς της, παρὰ τὴν δόξαν τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Μετά τινα καιρὸν οἱ φίλοι τοῦ ἐξορίστου Λεωνίδου κατώρθωσαν ν' ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν πάλιν βασιλέα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ Κλεόμβροτος κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας, λαβὼν στρατιώτας, διευθύνθη πρὸς τὸν ναόν, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίβουλον Κλεόμβροτον.

Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ ὄλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε, ἐμβάντες εἰς τὸν ναόν, εὔρον ἐκεῖ τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν, ἠναγκαλιζομένην τὸν ἰκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχουσαν τὰ δύο ἀθῶά της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανεῖσα ἅπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθητος θυγάτηρ, ἀνεφάνη καὶ σύζυγος ἀφωσιωμένη. ἤρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πατέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς συζύγου της.

Ἀπαντες δὲ συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατὴρ της Λεωνίδας τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης, τὴν δὲ θυ-

γατέρα του προσεκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ συμμερισθῆ μετ' αὐτοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἄλλ' ἡ ἐνάρετος Χειλωνίς, προτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμμερισθῆ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρά τὴν δόξαν τοῦ πατρός της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομέρτου τὸ ἐν τῶν τέκνων της, λαβοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικὰς της τὸ ἄλλο, μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ἐξορίαν του.

Ὅλοι οἱ ἐνδοξοὶ καὶ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες διεκρίθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς των ἀγάπην. Ὅσακις καρδία, συναισθανομένη ζωηρῶς τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης, διευθύνῃ τὸν βίον, ἡ ἀγάπῃ τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων βεβαίως συνοδεύει αὐτήν, ὁ δὲ βίος εὐκόλως τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἐνδοξος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργέτης τῶν Θεβῶν, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀγάπην, χαίρων ὅσακις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν ὅσακις ἐκεῖνοι ἠτύχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκησε τὴν λαμπρὰν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκην, στραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι «κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο εὐδαίμων, οὐχὶ διότι ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέλουν χαρῆ οἱ γέροντες γονεῖς του, μανθάνοντες τὴν νίκην τοῦ υἱοῦ τῶν.»

Οἱ λόγοι αὐτοῖ ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτο ἡ καρδία του πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν.

Ἄν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀναφανῆ εὐεργέτης καὶ προσ-

τάτης ὅλων τῶν πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του· οὔτε ἤθελεν ἀναδειχθῆ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρείας του ἐδόξασε, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Μαντίνειαν ἥρωϊκῶς ἐθύσασεν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει νὰ ἐπεμβαίνη εἰς τὰ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ της Ἀλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πρῶως καὶ τὰς δυστροπίας, καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρός του.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητὴν του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παρὰπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, εἶπε «δὲν γνωρίζει ὁ Ἀντίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον τῆς μητρός μου ἀρκεῖ νὰ σῆσῃ μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς.»

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευσεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, ἀπέστειλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως ὅτι ποτὲ δὲν ἐπαυεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀνατραφεὶς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παι-

δαγωγού του Λεωνίδου και του σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος, εὐγνώμων, εὐεργετικός, καὶ μεγάλωδωρος, οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους του· ὥστε εἴαν ἡ ἀνδρία καὶ ἡ ἔξοχος στρατηγικὴ ἰκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

Ο ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν κήπὸν του, διὰ νὰ μᾶς δείξη τὰς νεωργικὰς προόδους τοῦ συμμαθητοῦ μᾶς Ἰωάννου.

Μᾶς ἔδειξε δὲ διάφορα νεόφυτα δένδρα ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα ὠραιότατα ἄνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μᾶς Ἰωάννου! Παρὼν δὲ ὁ Ἰωάννης παρετήρει μειδιῶν καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατήρ, ὅσάκις τρυφερῶς ἀτενίζῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων τέχνων του.

Ὁ Γεροστάθης, βλέπων ἡμᾶς θαυμάζοντας τὰς ὠραιότητας τοῦ κήπου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὕρισκωμεν ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν ποῖα ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἐνὸς κήπου καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλῃ, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, αἵτινες στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀν-

θρώπων, είναι τὰ καλὰ προϊόντα κὶ τὰ ὠραία ἄνθη, τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς, ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου ἦναι ἀμμῶδες ἢ πετρῶδες, ὁ κήπος δὲν εὐδοκίμει, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἔχων καρδίαν σκληρὰν καὶ ἀναίσθητον δὲν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ, καὶ ἀληθῶς νὰ εὐτυχήσῃ. Καθὼς δὲ ὅσον εὐφορος καὶ εὐγνώμων καὶ ἂν ἦναι ἡ γῆ τοῦ κήπου, ὁ κήπος δὲν προοδεύει, ἂν κηπουρὸς ἀξίος δὲν ἐπιμεληθῇ καὶ καλλιεργήσῃ αὐτόν, τοιουτοτρόπως δύναται τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅμως νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι δυστυχῶς παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ψυχῆς του.

Ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐαίσθητος καὶ καλὴ, ὅσον καλὴ καὶ εὐφορος εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κήπος μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουροὺς, ἐμὲ καὶ τὸν Ἰωάννην, οὕτω καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτυχε, νέος ὢν, δύο ἀξιολόγους κηπουροὺς, τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Ἀριστοτέλτην, πρὸς καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἄνθη, τὰ θάλλοντα δένδρα, καὶ τὰ ὠραία προϊόντα, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαιδευθεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, παρήγαγε τὰς εὐεργετικὰς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρώπους πράξεις, αἵτινες καθωραΐζουν τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἴδού, φίλοι μου, ἡ ὁμοίότης τὴν ὁποίαν ἐγὼ εὗρισκα

μεταξὺ τοῦ κήπου μου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἄλλ' ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ διαφορὰ οὐσιώδης· διότι ἡ μὲν καλλονὴ τοῦ κήπου μου εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος, τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει διαμένει ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γερυστάθου ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα—Δοικὸν δὲν ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾶ τις τοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ ἔχη ἐκ φύσεως καλὴν καρδίαν, διὰ νὰ εὐτύχησῃ.

— Ὅχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Γερυστάθης, δὲν ἀρκεῖ μόνον καλὴ γῆ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὸς κῆπος, ἀπαιτεῖται καὶ καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει ὁ βίος τοῦ Ῥωμαίου Κοριολάνου.

Ο ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Κοριολάνος κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ἐκ νεανικῆς ἡλικίας ἠσπάσθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀποχὴν του ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, διὰ τὴν καρτερίαν του εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα μεγίστην ἀγάπην του.

Ὅσάκις ἡ μήτηρ του ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον, μὲ δάκρυα χαρᾶς, ἔσφιγγεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας· ὁ Κοριολάνος ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ.

Ἐφρόντιζε δέ, ὡς καλὸς υἱός, νὰ διπλασιάσῃ τὸ πρὸς τὴν μητέρα του σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοὴν του, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ὑπακοὴν, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα του ἐχρεώσται.

Ὁ Κοριολάνος ἐνυμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ του τὸ ἠθέλησεν. Ἀλλὰ, καὶ ἀφοῦ ἔγινε εὐζυγος καὶ πατήρ, ἐξηκολούθησε συνοικῶν μετὰ τῆς μητρός του, καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς υἱϊκῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδία τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακὴ· ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἔμεινεν ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας· ὥστε μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἡ φύσις τῷ ἐχάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἐλαττώματα· ὁμοίαζε λοιπὸν γῆν εὐφορον μὲν, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον, ἣτις μεταξὺ τῶν αὐτοφυῶν ὠραίων ἀνθέων παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ, ὥστε ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθρούς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολίται του τὸν ἀπέφευγον· ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του, ἀγνοῶν ὅτι οὐχὶ ἡ καταγωγὴ, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τιμᾶ ἢ ἀτιμάζει· ἐπὶ τέλος ὑπερηφανεύμενος διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, περιεφρονεῖ τοὺς συμπολίτας του, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τῆς ὑπεροψίας καθίστατο μισητός, ἐνῶ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἤθελε προσελκύσει τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνετρέφετο πρεπόντως, ἴσως ἐνήλιξ δὲν ἤθελεν ἔχει τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὰ ὅποια ἐπὶ τέλος ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἐξορισθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα οὔτε τὸν Ἀριστείδην ἐμιμήθη.

Ὁ ὀργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρ του ἐπροκάλεσε τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Πρὸσφυγὼν εἰς τοὺς

Βουλούσκους, ἐχθρούς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του! Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπείλει τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι ἐντρομοὶ τῷ ἀπέστειλαν διαφόρῳς πρεσβείας· ἀλλ' ὁ Κοριολάνος ἐπέμενεν ἄκαμπτos εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Τότε ἡ μήτηρ του, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριολάνου, καὶ τεθεὶσα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τειχῶν· παρουσιασθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν της

— Κοριολάνε, ἐὰν ἐπιμείνης νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ῥώμην, θέλεις πατήσῃ πρότερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μητρὸς σου· διότι βεβαίως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω καὶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ υἱός μου θέλει θριαμβεύσει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ν' ἀποκαθίσταται δοῦλος τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικαχίας του, τῶν παθῶν του. Ἐὰν δὲ ἦσαι φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι τὴν μητέρα σου, καὶ ὑπάκουσον εἰς αὐτήν, ἵκετεύουσαν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς μεγάλης μητρὸς σου.

Γονυπετεῖς δὲ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριολάνου καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριολάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων τὴν δεξιάν της, — Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μήτερ, νίκην εὐτυχῆ διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὄλεθρίαν εἰς τὸν υἱὸν σου· ἀναχωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης, νικημένος ὑπὸ τῆς μητρὸς μου. Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιοιουτρόπως ὁ ἐγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου

πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἀν ἤθελον ἐκτελεσθῆ οἱ κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποί, τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς εἶχε συλλάβει.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπέθυμῆσε ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον χωρὶς ποτε νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἦεις καὶ τὸν υἱὸν τῆς δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῆ, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου κάλλιον τοῦ ἀπείρου υἱοῦ τῆς ἐγνώριζεν, ἀπέχρυσεν τὰ σχέδια τοῦ νέου Βασιγκτῶνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων, συμφωνεῖ μετὰ τινος πλοιάρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἔτοιμον ἦδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν του εἰς τὴν λέμβον, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρὸς του διὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ αὐτήν, καὶ λάβῃ τὴν εὐχὴν τῆς. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσῃν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ νέου Βασιγκτῶνος, ὥστε ἀμέσως ἐπαναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν νικίαν, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῆς υἱκῆς του ἀγάπης.

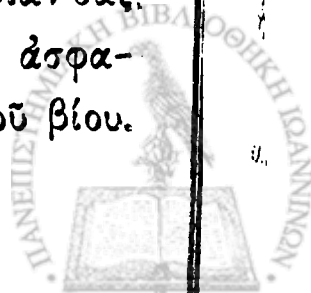
Ἡ θυσία αὐτῆ τοῦ εὐαίσθητου υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς μητρὸς του ἠξίωσαν ἐπὶ τέλος τὸν Βασιγκτῶνα ν' ἀναφανῆ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ νὰ ἐπονομασθῆ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ἄν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπήκουεν εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλ' ἠσπάζετο τὸ ριψοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἴσως ἄσημον καὶ δυστυχῆ ἤθελε ζῆσει, καὶ δυστυχέστερον ἴσως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὔρει, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανατίσει.

Ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδία μου, τοὺς γονεῖς σας. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως ἄς μὴ ᾖ νεκρά, ἀλλὰ ζωηράν καὶ ἀκμαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητὴς σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ὑψίστου.

Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας, διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα ἐμβαίνετε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς κινδύνους, τὰ βάραθρα καὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς δυσκόλου ταύτης ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλὰς των, ὅπως φωτίζητε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας ἐκείνων· οὕτω δὲ θέλετε διατρέξει ἀσφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνῶδες στάδιον τοῦ βίου.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ὑπηγόρευσε ἀκολούθως τοὺς ἑξῆς στίχους.

Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μας εἶν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας
 Ἄς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας
 Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν των
 Τὴν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν υἱῶν των.
 Λοιπὸν ἄς ὑπακούωμεν, καὶ ἄς εὐγνωμονῶμεν,
 Δι' ἔργων δὲ ἄς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν.

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

«Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυ-
 χοῦσιν δ' αὐτὸς ἴσθι.»
 (Περιάνδρου.)

ΚΑΤΑ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας συ-
 χνάκις συνέβαινον μεταξύ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕ-
 βρεις, ξυλοκοπήματα, καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέ-
 πεια δυσάρεστοι ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία με-
 λανωμένα, μύται αίματωμένοι, ὀφθαλμοὶ φλογισμένοι,
 κεφαλαὶ πληγωμένοι, καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθραι, ἐκδι-
 κήσεις καὶ ἀντεκδικήσεις. W

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάθης διὰ τῶν
 φρονίμων συμβουλῶν του, καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ
 παρακτῆρός του ἐπροσπάθησε νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξύ ὄλων
 ἡμῶν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἀρμονίαν.

Ποτὲ δὲν εἶδμεν τὸν Γεροστάθην ὠργισμένον, ἐξημ-
 υένον, ἢ σκληρὸν πρὸς τινὰ ἐξ ἡμῶν· ἀλλὰ μὲ ὑπομονήν,

μὲ φρόνησιν καὶ μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσαρέστους συνεπείας αὐτῶν, προσπαθῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λόγου, ἔλεγεν, ἐκρίζονονται διὰ παντός, ἐνῶ διὰ τοῦ τρόμου μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. Ὅθεν, κεντῶν εὐστόχως τὴν φιλοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπεύθυνεν ὕβρεις, κακολογίας, ἢ ραβδισμούς.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρον ὅτι ἡ καρδία τῶν παιδίων ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὁποῖον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν· καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐνώπιόν των ἔχουν.

Ὅθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τοῦ νὰ μᾶς δίδῃ ἀφορμὰς κακῶν ἔξεων, θυμόνων, ὑβρίζων ἢ ξυλοκοπῶν, ἀλλὰ, ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλὰς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του, καθίστανεν ἀποτελεσματικώτεραν τὴν ἠθικὴν μας βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρον τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. » Τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Δὲν ἀρκεῖ, ἔλεγε, νὰ παρευρίσκησθε εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, ἢ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιάζησθε· ἀλλ' ἀ-

παιτείται νὰ εἰσέρχησθε εἰς τὸν ναὸν μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθητε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχητε εἰς τοὺς θείους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θείους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζητε τὴν καθημερινὴν διαγωγὴν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐὰν λοιπὸν προσέχητε εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ὑψίστου ὑπενθυμίζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα, καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς «*Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, — Εἰρήνη πᾶσιν.*» Ἄς ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ἅς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐὰν θέλωμεν οὐχὶ μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις ἐπανελάμβανεν ὁ Γεροστάθης μ' ὅλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

Ο ΚΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΜΑΤΙΟΝ.

✓ Ἡμέραν τινά, περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἶδομεν γέροντα, ὅστις ἔκοπτε κλώνους ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον χαιρετίσας φιλοφρόνως ἠρώτησεν εἰς τί καταγίνεται.

— Κόπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλάθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. — Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὴν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται ἢ ἀποθνήσκει τῆς πείνης, ἢ ζῆ ἀτίμως· ὁ δὲ ἀτίμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερος τοῦ θανάτου. ✓

Λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν τοῦ γέροντος ἐπήρεν ἕνα ἐκ τῶν

λεπτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου, καὶ λαβὼν τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλώνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν παλάμην του πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδεσε διὰ λεπτοῦ σχοινίου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δεμάτιον τοῦτο.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σπάσωμεν αὐτούς, ἠνωμένους ὅλους ὁμοῦ;

— Ἴδού, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμοιοῦσας.

Ἐὰν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολιταί, οἱ δημοεθνεῖς, οἱ δρόφυλοι ἦναι ἠνωμένοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμοιοῦντες, βεβαίως θέλουν κατασταθῆ δυνατοὶ καὶ ἄθραυστοι ὡς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλώνοι, συνενωθέντες εἰς τὸ δεμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροί, εὐκόλως θέλουν ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν θριαμβεύσει, καὶ θέλουν εὐδαιμονήσει.

Ἄλλ' ἐὰν δυστυχῶς ἡ διχόνοια, ἡ ζηλοτυπία, τὸ μῖσος, ἡ φιλοπρωτία, ὁ φθόνος, ἡ ψευδοφιλοτιμία, ἡ ἰδιοτέλεια διαχωρίζωσι καὶ ἀπομονώνωσιν αὐτούς, εὐκόλως τότε ἕκαστος θέλει κατασυντριφθῆ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σας ἐσυντρίφθη ὁ μεμονωμένος κλώνος.

Ἡ ἔνωσις λοιπόν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμός, ἡ διχόνοια, ἡ ἀντενέργεια, ἡ ἀπομόνωσις ἐλαττώνει καὶ κα-

ταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἰ ἠθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθνους τινὸς αὐξάνουν, τόσον μεγαλήτερα καὶ ἐπωφελέστερα εἶναι τὰ ἔργα του, καὶ βεβαιότερα ἢ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς παρήγγειλε τὸν γέροντα νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάθια.

Ἐν τούτοις τὸ εὐθραυστον τοῦ κλώνου, τὸ ἄθραυστον τοῦ δεματίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πραότης τοῦ ἀνδρός, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πράους, εἰρηνικούς, εὐπροσηγόρους καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἠγαπημένους.

Ἄλλ' ἂν καὶ πάντες ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα, δύο ὁμῶς τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἥτις συνέδεε τὰς τρυφεράς των καρδίας. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ὀλίγα τινά.

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ ΦΙΛΟΙ.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομηλικες. Οἱ γονεῖς των, πτωχοὶ ἀλλὰ τίμιοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί, ἦσαν γείτονες, ὥστε τὰ τέκνα των ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐσχετίσθησαν καὶ ἠγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἡμέρα καὶ ἰλαρὰ πρόσωπά των ἐφαίνετο ἡ πραότης καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν των. Πληρεστάτη ἀρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν, ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη καὶ στενὴ φιλία διαρκῶς συνήνονεν αὐτούς.

Πολλὰ δὲ δείγματα ἀληθοῦς φιλίας ἐδίδον ἀμοιβαίως

οί δύο αὐτοὶ συμμαθηταὶ μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι, ἦσαν βεβαίως εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι.

Δὲν ἐπερίμενε νὰ λάβῃ χάριν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ ν' ἀνταποδώσῃ αὐτὴν ἄλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενέ ποτε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του, διὰ νὰ προβῆ εἰς ἄλλην νέαν χάριν. Τοιούτους λεπτοὺς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ ἀληθὴς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου του πολὺ ζωηροτέρας παρὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦντος φίλου. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινά, ὅτε ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες, ἔμειναν ὀπισθεν ἡμῶν, οἷτινες προχωρήσαντες εἶχομεν ἀναβῆ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὠραίου λόφου.

Ἐκεῖθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπινοτάτην θεάν τῆς πεδιάδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον προχωροῦντα πρὸς τινὰ μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦντα δρομαίως, καὶ ἐντρόμως κραυγάζοντα, διότι κατόπιν αὐτοῦ τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλως ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μὲ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μεταξὺ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεῖς, ἀτενίζει θαρράλῳς τὸν

σκύλον, καὶ σκύπτει διὰ τὴν λάβη λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος, ἅμα ἰδὼν τὸν νέον τοῦτον ἐχθρὸν ὀπλιζόμενον, στρέφει τὰ νῶτα, καὶ κατησχυμένος ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, τρέχων πρὸς βοήθειάν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, καὶ παρακολουθούμενος παρ' ὄλων ἡμῶν.

Ἄλλ' ὅτε εἶδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φιλίππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν ἐφώναξεν — Εὐγε! εὐγε, Ἀνδρέα! ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησιάσας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τῷ εἶπε — Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ φίλος ἀληθής, καὶ Ἕλληνα γενναῖος· ἐνῶ ἦσα ἀσφαλέστατος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ἐπροτίμησας νὰ κινδυνεύσης διὰ τὴν σῶσιν τοῦ φίλου σου! Ἰδοὺ, παιδία μου, ἐπρόσθεσε, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρισθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φιλία, ἣτις συνεγόνει αὐτούς, ἔσωσε τὸν Φίλιππον. Ἐν ἡμέρᾳ αὐτῇ ἃς διαμένῃ εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπᾶτε πάντοτε τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀποστραφῆτε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν, πολλῶν δὲ μᾶλλον τῶν φίλων μας, σας προτείνω νὰ πλέξῃτε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους δρυός, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης, διὰ νὰ προσφέρωμεν αὐτούς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀ-

πέδειξε σήμερον πρὸς τὸν Φίλιππον. — Ναί, ναί, ἐφω-
νάξαμεν ἅπαντες, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν πρὸς ἀνεύρεσιν
κλάδων δρυὸς καὶ μυρσίνης.

Ὁ Γεροστάθης καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καθὼς
καὶ εἰς ἄλλας πολλάς, ἐπροσπάθει νὰ μᾶς συνειθίσῃ ν'ἀ-
ναγνωρίζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς καλλιτέρους ἡμῶν,
σβύνων εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας μας πάντα σπινθῆρα
ψευδοφιλοτιμίας, φθόνου, καὶ ἀντιζηλίας.

Πολλάκις μᾶς ἀνέφερον ὅτι ἡ κυριώτερα αἰτία, ἣτις
κατέστρεψε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν, καὶ τὴν εὐδαιμο-
νίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο ἡ ἀντιζηλία, ὁ φθόνος, ἡ
διχόνοια, καὶ ἡ διαίρεσις τῶν προγόνων μας. Ὅσάκις ἔ-
ξοχοὶ ἄνδρες παρουσιάζοντο, ἀμέσως ἀντιζηλῖαι, φθόνοι,
καὶ καταδρομαὶ παρηκολούθουν αὐτούς. Ἄλλ' ὅπου οἱ διὰ
τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἰκανότητά των ἐξέχοντες, ἀντὶ νὰ
ἐνισχύωνται, κατατρέχονται ὑπὸ τῶν φθονερῶν καὶ ἰδιο-
τελῶν, ἐκεῖ βεβαίως ἡ πατρις δυστυχεῖ καὶ καταρρέει.

Ἐν τούτοις ἠτοιμάσαμεν τοὺς δύο στεφάνους, καὶ ἐφέ-
ραμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Γεροστάθην, ὅστις ἐν ὀνόματι ὄλων
ἡμῶν τοὺς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν Ἀνδρέαν.

Ὁ Ἀνδρέας μετὰ συστολῆς καὶ συγκινήσεως εὐχαρί-
στησε τὸν γέροντα καὶ ὄλους ἡμᾶς· λαβὼν δὲ μόνον τὸν
ἐκ δρυὸς στέφανον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην — Ὁ στέ-
φανος τῆς φιλίας δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν Φίλιπ-
πον· διότι, ἂν ἐγὼ αἰσθάνωμαι φιλίαν πρὸς αὐτόν, τὴν
φιλίαν ταύτην χρεωστῶ εἰς τὴν καλὴν καρδίαν καὶ τὸν
γλυκύτατον χαρακτῆρα τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος εἶναι
ἡ πρώτη αἰτία τῆς φιλίας, ἣτις μᾶς συνδέει, καὶ εἰς αὐ-
τὸν ἐπομένως ἀνήκει ὁ στέφανος τῆς μυρσίνης.

Οί λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀνδρέου εἰς ἄκρον ἐχαροποίησαν τὸν Γερροστάθην· προθύμως δὲ ἐπρόσφερε τὸν ἄλλον στέφανον πρὸς τὸν Φίλιππον. Τοιοῦτοτρόπως δὲ εὐχαριστήθη ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ὡς ἀληθὴς φίλος ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῆ μετὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ τὴν δόξαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ Γερροστάθης, ἀφοῦ ἐπήνεσε τὸν Ἀνδρέαν διὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ ψυχὴν, ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Φίλιππον διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου ὁμοιάζει πολὺ τὴν διαγωγήν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὴν μάχην τῆς Ποτιδαίας, καὶ διηγῆθη τὰ ἐξῆς.

✓ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Ο ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΦΩΝ.

Ὁ ἐνάρετος Σωκράτης πολλάκις ἔλεγεν, ὅτι τὸ πολυτιμότερον καὶ χρησιμότερον ἀφ' ὅσα κτήματα δύναται τις ν' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι εὐλικρινὴς καὶ πιστὸς φίλος. Πολλάκις δὲ παρεκίνει τοὺς ἀκροατάς του νὰ προσπαθῶσι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν τῶν τὴν ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοιοῦτου πολυτίμου θησαυροῦ.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν. Δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες, κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θέλουν κληθῆ ἑλάχιστοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διδάσκοντες τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ μὴ φυλάττοντες αὐτάς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκράτης ἦτο ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες οὐχὶ μόνον διδάσκουν, ἀλλὰ καὶ πράττουν τὸ ἀγαθόν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν «Ὁς δ' ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται.»

Τοιοῦτος ὢν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς δι-
δασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων
αὐτοῦ.

Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν του ἐπεσφρά-
γισε διὰ τῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς πραότητος τοῦ
ἡγετηρίου του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ
διὰ τῶν ὠφελίμων συμβουλῶν του κατώρθωσε ν' ἀπο-
κτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκι-
βιάδην, ὅπως κατὰσχῆσεν αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρί-
δα, διορθόνων τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπε-
ρηφανίας, τῆς δοξομανίας, καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὅποια
δυστυχῶς ἐχαρακτήριζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωη-
ροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν,
πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσεν καὶ ὁ Σωκράτης
μετὰ τοῦ φίλου του Ἀλκιβιάδου. Ἀμφότεροι κατὰ τὴν
μάχην ἠνδραγάθησαν· ἀλλ' ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς
ἔπεσεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ βεβαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φο-
νεύσει αὐτόν, ἂν ὁ Σωκράτης γενναίως δὲν διεκινδύνευε
τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ
τὰ βραβεῖα τῆς ἀνδρείας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν
μάχην ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς
ἀνδρείας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπως δοθῶσιν εἰς τὸν νέον αὐ-
τὸν ὁ στέφανος καὶ ἡ πανοπλία, ἐνῶ ταῦτα δικαιομα-
τικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνήκον. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐτε-
θύμει διὰ τῆς βραβεύσεως ν' αὐξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ
τὸν ζῆλον τοῦ Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλὰ

ἔργα ὡς ἀληθῆς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων του ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν Φίλιππον δικαίως μ' ἐνθύμισε τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν του Ξενοφῶντα τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπέδειξεν.

Εἰς τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν εἰς τὸ Δῆλιον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου του, καὶ ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἂν καὶ πεζός, ὄρμα γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου του, ἀρπάζει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τρέχων δρομαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον του Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιούτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι. Ἀλλὰ τοιούτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν καὶ οἱ Θηβῆσιοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας.

Ἡ ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΟΣ.

Ὁ γέρων Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζηλοτυπίας, καὶ τοὺς φθόνους, οἵτινες δυστυχῶς διεχώρισαν τοὺς πλείστους πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἄνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγαλλόμενος θαυμάζει τὴν εὐγενῆ φιλίαν, ἥτις, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν

Θηβαίων, ἤνωσε τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀσπασθέντες ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου ἔρωτος τῆς πατρίδος ἀμφότεροι ἐμπνεόμενοι, δὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἀτομικῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων· οὕτω δὲ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι, εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατηγοὶ ὁμονοοῦντες, καὶ συνάρχοντες συμφωνότατοι· ἐπέτυχον δὲ οὕτω νὰ ἴδωσι τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν, καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρώτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς τινὰ μάχην ὁ Πελοπίδας, λαβὼν ἑπτὰ πληγὰς, ἔπεσεν ἐντὸς σωροῦ πληγωμένων. Ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἂν καὶ ἐθεώρει φονευμένον τὸν ἑπτάκις ἤδη πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὅμως ἀμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ σώματος καὶ τῶν ὄπλων τοῦ συμπολίτου καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγόμεναι καὶ αὐτὸς εἰς μὲν τὸ στῆθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλους σώζει οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὄπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουσιν ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν ἀμφότεροι δὲν εἶχον καρδίας ἐναρέτους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὑπὸ ἀληθοῦς φιλοπατρίας φλογιζομένας, οὔτε ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤθελε διακινδυνεύσει γενναίως ὑπὲρ τοῦ Πελοπίδου, οὔτε ὁ Πελοπίδας ἤθελεν ἀναφανῆ φίλος σταθερὸς καὶ εἰλικρινὴς τοῦ μεγάλου Ἐπαμεινώνδου.

Εἰς τοὺς μυθικοὺς καὶ ἥρωϊκοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀναφέρονται παραδείγματα φίλων πιστῶν συχνότερα παρὰ εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου δὲ ἐσυμπέρανεν ὅτι ὅσον τὰ ἦθη φθείρονται, τόσῳ σπανιώτερον ἀποκαθίσταται τὸ ὠραῖον φαινόμενον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὡς ζεύγη παραδειγματικῆς φιλίας μνημονεύονται ὁ Καστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος, ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἱστορία ὡς παραδειγματικὴν ἀναφέρει καὶ τὴν φιλίαν, ἣτις ἤνωσε τὸν Δάμωνα μετὰ τοῦ Φιντίας καὶ περὶ αὐτῶν μᾶς διηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς Σχολῆς. ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας, κατηγορηθεὶς ὡς ἐνοχος τυνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσποτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἂν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῆ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἐγκρίσκειν εἰμὴ ἐν αἰσθημα τοῦ ἐγκωμίου καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμέ-

νος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν παρουσιάσῃ ἄλλον ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη δὲ ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξίς, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμοτήριον τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἀντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ὅθεν, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὁλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἑτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἠλπίζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρά του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται, καὶ λαμβάνει ἀναχέρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπίκειται, ὅτε

ἐξαίφνης κραυγαί θορυβώδεις ἀκούονται, λέγουσαι— Ὁ Φιντίας! Ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαίος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου τοῦ Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους, καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῆ τὴν ὑπαρξίν τοιούτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντιαν, καὶ τὸν Φιντιαν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των, ἧτις ἀπετέλει τὰς δύο ἐναρέτους ψυχᾶς των ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Τὸ ἀνωτέρω διήγημα εἰς ἄκρον εὐηρέστησε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· ἔκτοτε δὲ ἕκαστος ἡμῶν θερμῶς ἐπὶ θύμησε ν' ἀποκτήσῃ, εἰ δυνατὸν, φίλον ἀληθῆ ὡς τὸν Σωκράτην, τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ἢ τὸν Δάμωνα.

Πολλάκις δὲ ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου καὶ τὰ ἕξῃς περὶ φιλίας.

«Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ ὡς τὰ ὑποκάμισά του.

» Πρὶν συνδέσης μετὰ τινος φιλικὰς σχέσεις, σπούδασον μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, ἵνα μὴ, ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς, ἀποκτήσης ἰδιοτελεῖ τινα κόλακα, ἢ κακοίτη σύντροφον.

» Βραδέως μὲν ἀπόκτα φίλον, ἀλλ' ἡ φιλία σου ἄς διαμένῃ σταθερὰ καὶ διαρκῆς.

» Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

» Τίμα τὴν περιουσίαν σου, ἵνα βοηθήσης φίλον δυστυχοῦντα.»

Εἰς τὸν Γεροστάθην δὲ ὀφείλω καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθέστατον στίχον,

«Δῶρον Θεοῦ πολύτιμον εἶν' ἡ πιστὴ φιλία·

» Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν δίδεται τοιαύτη εὐτυχία.»

ἩΔΟΝΗ ΓΑΥΚΥΤΑΤΗ.

«Ακολουθεῖ ἐλευθερίῳτι
ἢ φιλανθρωπία καὶ τὸ
ἐλεητικὸν εἶναι.»

(Ἀριστοτέλους.)

ΑΥΓΗΝ τινὰ τοῦ Μαΐου ἐπρόκειτο ὁ Γεροστάθης νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχὴν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλλων. Πάντες δὲ κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν ἤμεθα παρόντες εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

— Παράδοξος ἡ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, εἶπεν ὁ γέρον. Αὐτὸς ἐγείρεται πάντοτε τόσον ἔνωρις, ὥστε εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστερος τοῦ σχολείου. Ἄλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐγέλασεν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοιξέως. Ἐντούτοις ἄς ὑπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολὺς καὶ μάλιστα ὁ πρωῖνός ὕπνος χαυνώνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου ἀλλὰ, διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ θύρα τῆς ἤτο ἡμίκλειστος· συγχρόνως δὲ ἠκούσαμεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάσαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδασκέ τινα νὰ συλλοχίζῃ. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν ἠκροάσθη ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πέτρου, ἔσπρωξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε παρακολουθούμενος παρ' ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος ἐκλείσει τεταραγμένος τὴν ὁποῖαν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε συγχώρησιν διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομίζομεν ὅτι ἀκόμη κοιμᾶσαι.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη, εἶμαι ἐξυπνος πρὸ δύο ὥρων. Πλησίον δὲ τοῦ Πέτρου ἴστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶς ἦτο ἄγνωστος.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπήντησε — Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Κώσταν,

ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον, ὅτε ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῷ ὄντι πολὺ δύσκολον ἢ ἀναγνωρίσωμεν τὸν μικρὸν Κώστα, διότι, καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἶχομεν ἰδεῖ κλαίοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον ἀρχοντόπουλον, εἶχε καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά του καταλασπωμένα, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ρυπαρὰ καὶ ἐσχισμένα· ἐνῶ δὲ μικρὸς μαθητὴς τοῦ Πέτρου ἦτο ἤδη καθ' ὅλα καθαρῶτατος· οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ρακενδύτης.

Ἐξήλωμεν ἐντούτοις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχὴν· διαφόρους δὲ καθ' ὁδὸν ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπηύθυνεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν Πέτρον· θέλω δὲ διηγηθῆ ἐν περιλήψει τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνομιλίας των.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΤΩΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἄνεφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερηφάνου Θεοδώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνὴν, καθ' ἣν, ἐνῶ δὲ Θεόδωρος οὐχὶ μόνον ἐξύβρισε βαρβαρικῶς τὸν Κώστα, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας, ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατάρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγή τοῦ μικροῦ Κώστα, καὶ ἡ ἀφέλεια, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωσε τότε τὸν Γεροστάθην ὅτι κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς του ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

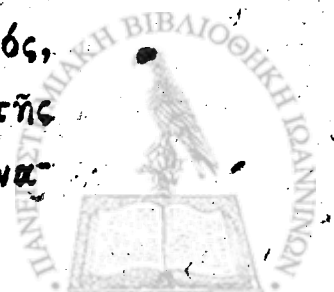
Ἄμα λοιπὸν ἀκούσας ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχει ἄλλα ἐνδύματα, ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων, τὰ ὅποια ἐφόρει, ὠδήγησεν αὐτὸν ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ παρεκάλεσε τοὺς καλοὺς του γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κώσταν τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαχνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσήκουσαν τὴν παράκλησίν του. Ὁ δὲ Πέτρος, ἀφοῦ ἐφρόντισε νὰ νιφθῇ ὁ Κώστας, τὸν ἐνέδυσσε τὰ καθαρὰ του φορέματα, τῷ ἐσύστησε στενῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἔδωκε καὶ ἐν ψωμίον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀκολούθως συνώδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτωχικὴν του καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν της οὕτω μεταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ὑψιστον, καὶ εὐχήθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέτρον. Τὰ δὲ μικρὰ της παιδία, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρατοῦντα τὸ ψωμίον, περιεκύκλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν ἀδελφόν των, καὶ τῷ ἐζήτουν ἀνὰ ἐν τεμάχιον.

— Ποτέ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδία μου δὲν ἠσθάνθη ἡδονὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ γλυκύτατον καὶ ἡδονικώτατον αἶσθημα, τὸ ὅποιον μοὶ ἐπροξένησεν ἡ διαγωγὴ μου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, διηγήθη εἰς τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα του τὴν κατανυκτικὴν σκηνὴν τῆς καλύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς γυναικός, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης της, καὶ τὴν ζωηρὰν χαρὰν τῶν πεινα-

λέων τέκνων της, ὅτε εἶδον τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

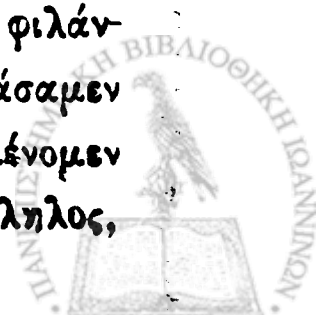
Ἀκολούθως δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς του νὰ στέλ-
λωσι δι' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Κώστα
ἐν ψωμίον, ὑποσχόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ
ἕξις ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ
ἐνδύματά του περισσότερον, ὅπως οἰκονομῶσι τοιουτο-
τρόπως οἱ γονεῖς του τὸ ψωμίον τῆς πτωχῆς οικογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλάνθρωπος σύζυγός του συν-
εκινήθησαν, κατεφίλησαν αὐτὸν, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ
ζητηθὲν ψωμίον.

Ἄλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπη
τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότεινεν
εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ν' ἀνα-
γνώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχετο νὰ βοηθῇ
τακτικῶς τὸν κανδυλανάπτῃν εἰς τὴν καθαριότητα τῆς
Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν
πρότασιν ταύτην. Ἐκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ
κανδυλανάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς
τὸν νάρθηκα καθ' ἐκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδά-
σκετο. Οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημο-
σύνην τοῦ Πέτρου, μέχρις οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστά-
θου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οἰκογένειάν του
διαγωγὴ τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστησε τὸν φιλάν-
θρωπον Γεροστάθην· καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν
τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπριμνόμενοι
δὲ ἀνυπομόνως νὰ παρουσιασθῇ περίστασις κατάλληλος,

ὅπως μιμηθῶμεν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐν τούτοις ἐπήνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ ἐλεήμονα αἰσθήματά του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι, ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐσπλαγχνικὴν διάθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῆ ἄνθρωπος τέλειος.

Ἴδου δέ, μᾶς εἶπε, ποῖον ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον.

Ο ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΡΑΒΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἡμέραν τινά, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, παιδία ὠδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτά. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν «ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν,» διότι αἱ καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι καθαρὰ καὶ ἀμίαντοι ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπομένως ἄξιαι τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρουσιάσθη καὶ νεανίσκος, ὅστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν — *Τί ἀγαθὸν γὰρ πράξω δια γὰ ἔχω ζωὴν αἰώνιον;*

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν — *Ἐὰν θέλῃς γὰρ εἰσελθῆς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.*

— Ὅλκς ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος, τί ἄλλο λοιπὸν μοὶ μένει;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη — *Ἐὰν θέλῃς γὰρ γίνῃς τέλειος, ἔπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλεις ἀποκτήσῃ θησαυρὸν αἰώνιον καὶ ἀφθαρτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς.*

Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχοὺς, οὐχὶ μόνον αἰσθάνομεθα ἡδονὴν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεθα, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰώνιον, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος

Δαρεῖζει Θεῶ ὁ ἐλεῶν πτωχὸν εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομῶν· ὁ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.* Ὅλον δὲ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον τοῦ διηλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του μᾶς διδάξη τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τινὲς νομίζουσι ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ᾔηναί τις πλούσιος διὰ νὰ ᾔηναί καὶ ἐλεήμων. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἰδέα εἶναι ἐσφαλμένη. Οἱ πλούσιοι, ἔχοντες περισσότερα μέσα, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἐνεργῶσι καὶ περισσοτέρας ἐλεημοσύνας, ἐνῶ αὐτοὶ συνήθως κάμνουν τὰς ὀλιγωτέρας· διότι ὁ πλοῦτος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκληρύνει τὴν καρδίαν. Ὅσον ὀλιγώτερον δὲ πλούσιος εἶναί τις, καὶ ὅσον πλησιέστερα εἰς τὴν πτωχείαν εὐρίσκεται, τόσῳ εὐκολώτερον αἰσθάνεται τὰ δεινὰ τῆς ἐνδείας, τόσῳ δὲ ἐπιρρεπεστέρα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καθίσταται ἡ καρδία του.

Ὁ Πέτρος βεβαίως δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλὰ κατῳρθώσε νὰ περιθάλψῃ ὀλόκληρον πτωχὴν οἰκογένειαν διὰ τῆς φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονος καρδίας του. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἐνεργεῖται μόνον διὰ τοῦ χρήματος, τοῦ διδομένου εἰς τὸν πτωχόν. Πολλάκις μία συμβουλή ὠφέλιμος, μία καλὴ διάθεσις, μία σύστασις, μία φροντίς φιλάνθρωπος, μία διδασκαλία, ἐν ἐργόχειρον, εἶναι ἐλεημοσύνη.

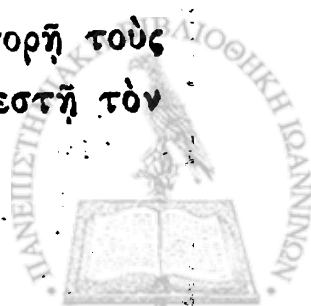
ζητεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονή-
 τεις τῶν διαβατῶν, καὶ τοὺς πικροὺς τῶν λόγους, καὶ
 τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδη-
 τος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, διῆλθον ἄϋπνος εἰς τὰς δη-
 μοσίους ὁδοὺς. Ἡ καρδιά μου κλαίει δσάκις περὶ πτωχῶν
 ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται δσάκις δύναμαι
 νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.

Ἄπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυ-
 φλῆς νεάνιδος, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυ-
 μασμοῦ ἐφώνησεν—Ἴδού, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰη-
 σοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 Οὐρανῶν!

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀορμάτου κόρης, καὶ οἱ κατανου-
 κτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθη-
 τικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ
 συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πό-
 λεως ἐξοικονομηθέντες ἠυλόγουν τοὺς εὐεργέτας τῶν, ἐπὶ
 κεφαλῆς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθο-
 ποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέρρεον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς
 ὅπως τὴν γνωρίσωσι καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καὶ
 καλάθιον τι ἐκ τῶν χειρῶν τῆς.

Τοιοιουτρόπως ἡ ἐλεήμων τυφλὴ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν
 μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν πλουσιο-
 παρόχως ἐλεήθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ
 ἀγαπωμένη παρὰ πάντων ἔζησεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολου-
 θοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τοὺς
 πτωχοὺς, νὰ ἠδύνη τὴν ψυχὴν τῆς, καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν
 πλάστην τῆς.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Ἀθανάσιος εἶπε πρὸς τὸν γέροντα—Ἄλλοτε, νομίζω, μᾶς εἶπετε ὅτι δίδοντες ἐλεημοσύνην ἐνυαῤῥόνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν—Ὅσακις τὶς καταφεύγει εἰς τὴν ζήτησιν ὡς ἐκ τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὸν ὅποιον «οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν.»

Ἐλεημοσύνη διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἢ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις, οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἄλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἐξοδα τῶν οἰκογενειῶν των. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ γήρατος, ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ μ' ἔλεγε φίλος μου ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου τὰς ἀξιομιμήτους ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σὰς διηγηθῆ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ῥωσσίας ἐγνώρισα ἱερέα σεβάσμιον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν του.

Ποτὲ πτωχὸς ἄξιός ἐλέους δὲν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῆ.

Οἱ παρηγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαί, μετὰ τῶν ὁποίων συνώδευε τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ὅσάκις πτωχός, δυνάμενος ὅπωςδὴποτε νὰ ἐργασθῆ, παρουσιάζετο ζητῶν ἐλεημοσύνην, — *Διατί δὲν ἐργάζεσαι ; ἦσαν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοῦ δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν — ὁ δυνάμενος καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῆ εἶναι ἀνάξιός ἐλεημοσύνης.*

— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, ἦτο ἡ πρόχειρος ἀπάντησις τῶν πτωχῶν. — Λοιπὸν, τοῖς ἔλεγε τότε, ἀντὶ νὰ σοὶ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σοὶ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου σου κερδήσης καὶ φάγῃς τὸν ἄρτον σου. Ἐπομένως, ἄλλους μὲν παρήγγελλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπάνωσι πέτρας, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους ν' ἀνοίγωσιν αὐλακας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρὰ δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχως ἀντήμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.

Ἡμέραν τινά, ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων πρόχειρον ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς πτωχὸν ὑγιᾶ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῆ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ξύλων.

Ἄφου ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του ἓν ρούβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχη καὶ ἄλλην ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ

ἐνισχύσῃ τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτόν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεύτερον ρούβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Ἄλλὰ δὲν περιωρίζετο ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβητικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὕρισκῃ μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων, καὶ τῶν χωρίων ἐμιμοῦντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν ἤθελε βεβαίως σμικρυνθῆ οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγὰς του.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν πληγῶν, μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη οἱ εὐποροὶ πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουν νοσοκομεῖα πρὸς νοσήλευσιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπόρων, ὀρφανοτροφεία, καταστήματα διανέμοντα τροφὴν εἰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας, καταστήματα τῶν τυφλῶν καὶ ἀλάλων, γεροντοκομεῖα, ἐργοστάσια τῶν πτωχῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορα ἡμῶν, τὸν ἐνδοξόν καὶ ἐλεήμονα Κίμωνα.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Ἄφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς

εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιὰς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἰκανότητα τοῦ πατρὸς του Μιλτιάδου, καὶ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὁποῖον περιγράφουν εὐεῖδῃ τὸ πρόσωπον, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ μὲ κόμην μακρὰν καὶ οὐλὴν, εἶχε χαρακτῆρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν, καὶ ἐνθερμον φιλοπατρίαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἑθρικὰ πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξωλόθρευσεν, ἀποβιβάσας αὐθημερόν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ διπλῆ αὕτη νίκη τοῦ Κίμωνος δικαίως ἐθεωρήθη λαμπροτέρα καὶ τῆς ἐν Σαλαμίनि ναυμαχίας καὶ τῆς πεζομαχίας τῶν Πλαταιῶν.

Ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν, οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἰκανά, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ νότιον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως κατεσκεύασε, καὶ τὴν Ἀγορὰν φιλοκάλως μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν με ὕδατα καὶ συσχίους περιπάτους κατεστόλισε.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ὠραίων τεχνῶν, αἵτινες, ὡς ἂν συνειθίζωσι τὰ αἰ-

σθητάρια και τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἰσθημα τοῦ ὕψηλου καὶ ἀληθῶς ὠραίου, ἐξημερόνουν καὶ ἐξωρατίζουν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐθνῶν.

Οὐδέποτε ὁ Κίμων ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως χρήματα· ὅσα δὲ ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζηται· τὰ μετεχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται, εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. «Κτᾶσθαι μὲν τὰ χρήματα ὡς χρῶτο, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτι.» δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντίνος.

Ἐκ νεότητός του ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην εἶδε ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὅποια εἶχε καταδικασθῆ, καὶ αὐτός, ὢν ἐνδεής, ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῆ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθανόντα πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γαμβρός του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε, πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου ἠνοιξαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτοὺς εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἶκόν του εἶχε δειπνον λιτὸν μὲν, ἀλλ' ἀφθονον, ὅστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἠθέλεν, ἐλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως εἰδείπνει.

Ὅσακις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του συνωδεύετο ἕκαστος

ἡπηρετῶν, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς
πρακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς ἀλλὰ γεν-
ναίως διένειμεν εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος,
θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἀνδρός,
λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπαρέφερεν εἰς
τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ
Κρόνου.

Ἄλλ' ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κί-
μωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σὰς φανῆ παράδο-
ξος. Τὸν θαυμάζω, διότι, ἐνῶ ἦτο υἱὸς ἐνδόξου πατρός,
τοῦ Μιλτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρός του.

— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησέ τις ἐξ
ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἄν, ἔχων πατέρα τοιοῦ-
τον, δὲν ἀνεφαίνετο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρός του.

— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι, ἀπήντησεν ὁ γέρον, καὶ
ὅμως, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, δὲν
ἐνθυμοῦμαι ἄλλον υἱὸν ἐνδόξου πατρός, ἀναφανέντα ἄξιον
τοῦ πατρός του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανῶν ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον, ὁ Ἀρι-
στείδης τὸν Λυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης
ἀφῆκαν ἐπίσης υἱούς· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς
ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρός του. Θέλετε καὶ
ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμήθητε ποίων ἐνδό-
ξων προγόνων τέκνα εἴμεθα ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες·
καὶ ὅμως τοσοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων
μας εὐρίσκουν τινές, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν γνησιότητα τῆς
καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ διαφιλονεικήσωσι.

Τὰ ἀναφεύμενα ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλων δένδρων φυτὰ

Εὐτροφῶν ὁ Κίμων, εἰς τοὺς πολίτας ἀνήλ-
οσεν,

δυσκόλως εὐδοκίμου, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ριζῶν των, καὶ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουν διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς των.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιάν των πατραγαθίων των· νομίζουν ὅτι ἡ προσωπικὴ δόξα των πατέρων των εἶναι ἱκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἰηματῖαι καὶ ὑπερήφανοι, ἀντὶ νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι' ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων διακριθῶσι καὶ αὐτοί, ὡς διακρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν βίον ἀμελῆ καὶ ἀδοξον, ἀποθνήσκουν δὲ θάνατον πολὺ ἀδοξότερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄφθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται, ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐρανίων σωμάτων, νὰ φωτίζη καὶ νὰ λαμπρύνῃ αὐτά. Ἄλλ' ἡ λάμψις τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνῃ σκοτεινὰ καὶ ἀδοξα τέκνα· ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον σκοτεινοτέραν ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἄς μὴ ἐπαναπαυώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας· ἄς μὴ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀνδρίας, διανοίας, καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἄς μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δόξα των προγόνων θέλει δοξάσει καὶ ἡμᾶς, ζῶντας ἀδόξως. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ὠραῖον παράδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἄς προσπαθήσωμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων, καὶ ἀρετῶν, ν' ἀναφανώμεν ἐνδοξα τέκνα ἐνδόξων προγόνων.

Μετά τινα διακοπήν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν

— Ἄλλὰ ἀπανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακῶς ἀνατεθραμμένοι, οἵτινες μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν ἔργα καλὰ, φθονοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαίζουσι, κακολογοῦσι τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεροὶ καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι κατέφευγεν εἰς ἀγαθοεργίας, ὅπως δι' αὐτῶν, περιποιούμενος καὶ κολακεύων τὸν λαόν, ἀπολαμβάνη τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὁμοῦ Πλούταρχος, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ἐλεημοσύναι τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόρροια τῆς φιλανθρωπικῆς ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσον κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνήκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν κόμμα τῶν Ἀθηναίων, ὧν φανερὰ κηρυγμένος ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὅποιον οὐχὶ ὁ ἄπειρος καὶ ἀμαθὴς λαός, ἀλλὰ οἱ ἀριστοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιτῶν ἐκυβέρνησαν τὴν Σπάρτην.

— Ἄλλ' ἐγώ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάθην, ἂν ἤμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας, οὐχὶ ὁμοῦ φανερὰ ὡς ὁ Κίμων.

— Εὐγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Σὺ ὁμοῦ εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ἔστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανός, καὶ μάλιστα υἱὸς σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς ἐξῆς χριστιανικὰς παραγγελίας

• Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοῦ δὲ

ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιῶ ἢ δεξιά σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. »

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερά διὰ νὰ φαίνεται καὶ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ ἑαυτὸν· δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ. Πᾶσα δὲ καλὴ πράξις, ὡς ἄν τις χρησιμεύῃ ὡς μέσον ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύει ἀμέσως τοῦ νὰ ᾔηται ἐνάρετος, βεβηλοῦται καὶ εἰς κακίαν μεταμορφώνεται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σταθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἀγνὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γερουστάθης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης.

« Τρεῖς εἰν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,

• Ἡ αἱ τρεῖς ὡραῖαι ὡς τὸ φῶς τῆς λαοῦς σελήνης.

• Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἡδονὴ γλυκεῖα

• Τοῦ ἐλεοῦντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία. »

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

• Τὸν μὴδὲν εὖ πράττοντα οὔτε
χρήσιμον οὔτε θεοφιλῆ εἶναι,
εἶφη Σωκράτης. »

(Ξενοφῶντες.)

ΗΤΟ ἡμέρα Σαββάτου ὅτε, τελειώσαντες ἐνωρίς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου.

Ἄλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ ν' ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῆ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον παρουσιάζομεν εἰς τὸν διδάσκαλον συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλλιτέρα κατὰ τε τὴν καλλιγραφίαν, καλλιπέειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἄφου λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονα τρόπον μᾶς ἐπεδέχθη, — Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησε.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Γεώργιον. — Περὶ τοῦ Θησεῦς, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἴτησιν δὲ τοῦ Γεροστάθου ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διετήρησα, διότι ἅπαντες ἀντεγράφομεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΘΗΣΕΟΥΣ.

Ὁ Θησεύς, υἱὸς τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Αἰγέως, βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου. Νεὸς ὢν ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ λογίου πάππου του

Πιθέως. Ἄλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλότιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θησεῦς· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους διηγούντο τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, εἰμὴ πῶς νὰ δοξασθῆ καὶ αὐτός, ὡς ἐκεῖνος, δι' ἔργων καλῶν καὶ μεγάλων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχρὸν ἔγκλημα τῆς ληστείας ἐμόλυνε δυστυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θησεύς, ἀποφασίσας νὰ μεταβῆ ἐκ Τροιζῆνος, ὅπου ἀνετρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατήρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὄλους τοὺς καθ' ὁδὸν ληστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξειδίου, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ μεταβῆ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ὁ γενναῖος Θησεύς, ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῆ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν ληστὴν Περιφήτην· εἰς τὸν Ἴσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίνιν, τὸν καὶ Πιτυοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρον τὸν ἄσπλαγχνον Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸν Κερκύονα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν ληστὴν Προκρούστην, ἐνδόξως εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ μανθάνει ὅτι ταῦρος ἄγριος, Μαραθῶνιος καλούμενος, ἐζημίονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλλαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Τότε είχαν έλθει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Κρήτης, διὰ νὰ λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως, ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβᾶσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι, ἀπαγόμενοι εἰς Κρήτην, κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου, ὅπου κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινώταυρου, κατοικοῦντος ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα προσδιωρίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θησεὺς εἶδε κατὰ τὴν κλήρωσιν τὰ δάκρυα τῶν δυστυχῶν τέκνων, καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχεσέρων γονέων, τόσον συνεκινήθη, ὥστε αὐθορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἑνὸς τῶν κληρωθέντων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσῃ νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινώταυρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πικρότατον αὐτὸν φόρον.

Ἄπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θησεά διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασιν του· ὁ δὲ Αἰγεύς, ὅτε εἶδε τὸν υἱὸν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ἀλλὰ φιλόανθρωπον ἀπόφασιν του, εὐχηθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν, ἂν ἐπανέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου, τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον το φέρων. τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκόν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ Θησεὺς, φθάσας εἰς Κρήτην, ἐφόνευσε ἐντυχῶς τὸν Μινώταυρον, καὶ ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν

διασωθέντων και εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς των λησμονοῦν νὰ ὑψώσωσι τὸ λευκὸν ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου. Ἰδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγέυς, καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἣτις ἔκτοτε ὠνομάσθη *Αἰγαῖον Πέλαγος*.

Τὸν Θησέα καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, κατατάξαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῆς νῆσον Σκυρον, ὅπου ὁ Θησεὺς εἶχεν ἀποθά- νει, τὰ ὄστᾶ καὶ τὰ ὄπλα του.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ ἔθαψαν αὐτά, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἑορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Θησεῶς· πρὸς διαιώμισιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἥρωος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σο- ζόμενον *Θησεῖον*.

— Εὐγε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρὸς τὸν Γεώργιον, δι- καίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσίς σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθριάσας ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην ὅτι ἡ σύνθεσις, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτο ὁποία αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγρα- ψεν, ἀλλ' ὁποία διωρθώθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνά χειρας τὴν σύνθεσιν τοῦ Γεωργίου, διὰ νὰ ἴδῃ τὰς διορθώσεις, ἀφοῦ δὲ τὴν διέ- τρεξε μᾶς εἶπε·

— Σκληρὸς τῷ ὄντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτο ὁ φόρος τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ νεανίδων, τὸν ἁποῖον ἐπροκάλε-

σεν ἡ ἐν Ἀθήναις τυμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ ἄρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρωάδα, καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυνε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς, κατέστρεψε τόσους νέους καὶ τόσας νεάνιδας τῶν Ἀθηνῶν. Μακράν, μακράν, παιδία μου, ἀπὸ τὰς ἀδικίας καὶ τὰ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαι τῶν εἶναι τρομεραί, εἶναι ἀκαταλόγιστοι.

— Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρων, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θησεὺς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὄλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπήντησεν ἀμέσως εἰς ἐξ ἡμῶν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα ὁποίαν ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθετεν ὁ γέρων, ὅτι δύναται ποτε μόνη ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦναι, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην, τιμὴν, καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλα εὐεργεσίαι· ἀλλ' ὅσάκις ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, οὐχὶ μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλάκις ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θησεὺς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν του διάθεσιν, ἥτις, μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθώς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους ἀνέδειξε τὸν
 ἠσέα ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς
 τὸ Μαραθῶνιον τρόποιον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης
 ἔνδοξον εἰς τὴν Σαλαμίνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα·
 καθὼς οἱ Ὀμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως ἀνέ-
 δειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ
 ἔνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλο-
 τίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ῥώμης ἀνέδειξαν τὸν
 Ἰούλιον Καίσαρα· τοιουτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγ-
 ματα τῶν προγόνων μας ἄς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ψυχὰς
 ἡμῶν τοὺς σπινθῆρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτιμίας, ὅπως
 καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμ-
 πολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρείας, διὰ τῆς ἀρε-
 τῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κό-
 πων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τὸ ὁποῖον
 πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ
 εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας,
 ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν αἰσθημά-
 των, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν
 ἐξιεπαίνων ἀγώνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμ-
 πολίτας, καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἔδοξάσθησαν
 καὶ ἀπηθανατίσθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῆ καὶ
 μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἔνδοξος Περικλῆς, περὶ
 τοῦ ὁποῖου ὁ Γεροστάθης διηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΤΟ ΛΑΘΟΣ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἰκανώτερος πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἁρ-

χαίων Ἀθηνῶν, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὅποιον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του *Νοῦν* ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες.

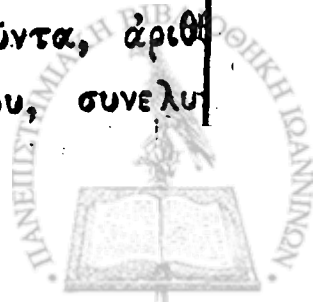
Τεσσαράκοντα ὀλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς φρονήσεως καὶ ἰκανότητός του νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιοῦτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνηλεῶς ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἐμπαθῶν δημοκόπων.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὠδήγησε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννέα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἰκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκας καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρετο ὁ ἔμφρων Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλύτερον ὅλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του ἡμερότητα καὶ ἐπιείκειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχὴς ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλληλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προσβληθεὶς τότε καὶ ὁ Περικλῆς ἔκειτο κλινῆρης καὶ ἔπνεε τὰ λείσθια· οἱ δὲ φίλοι του, παρακαθήμενοι εἰς τὴν κλίνην του, καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα, ἀριθμοῦντες τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, συνελυ-

ποῦντο καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέρησιν τοιοῦτου ἀνδρός.

Ἄλλ' αὐτός, ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, τοῖς εἶπεν— *Αἱ γίχαι καὶ τὰ τρόπαια εἶναι πολλάκις δῶρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρεσέ ποτε ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἱμάτιον. Ἴδοθ' τὸ μόνον ἀληθὲς προτέρημά μου!*

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην ἐθεώρει λοιπὸν ὁ Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν, καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἄν καὶ ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλέων, ἂν καὶ διεχειρίσθη μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διὰ τε τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως ἀνεφάνη, ὥστε οὔτε μίαν δραχμὴν, ὡς βεβαιοὶ ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ γὰ προσθέσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' οἰκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν, προθύμως περιέθαλπεν ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του, καὶ συγχρόνως νὰ προαγάγῃ τὰς κοινὰς καὶ τὰς ὡραίας τέχνας, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Προπυλαίων καὶ τοῦ Ὀδείου, συστήσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας Μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Ζωγραφία, ἡ Γλυπτικὴ, ἡ

Ἀρχιτεκτονική, ἡ Ποίησις, καὶ ἡ Μουσική, ὁσάκις διὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἀληθῶς ὠραίου καὶ καλοῦ κρούωσι τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυψοῦν τὸ φρόνημα, ἐξευγενίζουσι τὴν καρδίαν, καὶ πολιτίζουσι τὰ ἔθνη. Ἀλλ' ὁσάκις αἱ ὠραῖαι αὗται τέχναι, λησμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀπόστολήν, τὴν ὁποῖαν πρὸς ἠθοποίησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἔθνῶν ἔχουν, περιορίζωνται εἰς τὸ νὰ καθηδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον, καὶ νὰ ὑποθάλωσι τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ αἰσχροῦ πάθη, ἀντὶ ὠραίων δυσειδεῖς ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος καὶ τὸ ἠρωϊκὸν ἄσμα μεταβάλλωνται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδὰς, ἡ δὲ ὑψηλὴ τραγωδία καὶ ἠθοποιὸς κωμωδία εἰς κακοήθη δράματα, εἰς φθοροποιὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπῆ μελοδράματα ὅταν τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τινος ἀσέμνου Ἀφροδίτης, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ἀντικαθίσταται τὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου, τότε βεβαίως καὶ τὰ φρονήματα ἐκφραυλίζονται, καὶ αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται, καὶ τὰ ἦθη φθείρονται, καὶ τὰ ἔθνη παρακμάζουσι, παραλύουσι, καὶ καταπίπτουσι.

Ἀλλ' ὁ ἔμφρων Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ Παρθενῶνος, καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμιμήτων θρησκευτικῶν καὶ ἠρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠθέλησε καὶ τῶν συγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἶσθημα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ, καὶ τῶν μεταγενεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἑλληνικοὺν γὰρ διαιωνίσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη καὶ διὰ τὴν ἔξοχον αὐτοῦ εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν ποτε ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἔπαινον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθάνατους, ὡς τοὺς θεούς, διότι, πεσόντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, κατέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι θεοί.

Ἐνῶ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους, εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὁποῖον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπέδεχθη ὁ γέρων ἅπαντες δὲ ἐπροσηκώθημεν ἀμέσως πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἦτο ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σεβάσμιος, καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεροστάθου, ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος, μετριόφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρχῆς καὶ λιτότατος, φιλάνθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικός, παρήγορος τῶν δυστυχούντων, συνδιαλλακτῆς τῶν διχονοούντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς παντὸς παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἐν ἐνὶ λόγῳ συνησθάνετο πληρέστατα τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λογικοῦ πριμνίου τοῦ ἔχει.

Καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἀπήγγελλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συντόμους, καθαρούς, καὶ γλυκυτάτους λόγους, δι' ὧν

ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ὠραιότητας τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῶν ἀντιθέτων κακιῶν. Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως οἱ ἀκροαταὶ του διαύωσι χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως ἡμῶν ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἐγχαράξῃ τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἄλλ' οὔτε διὰ τῶν διδασχῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεών του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του· διότι, προσελκύων διὰ τῆς ἀμέμπτου καὶ εὐεργετικῆς διαγωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδείκνυεν οὕτω καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Εὐτυχεῖς αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ γονεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι καὶ τὰ θέατρα δὲν παρουσιάζουν μὴ ὑποδείγματα ἀρετῆς καὶ φρονήσεως!

Ἀφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος ἐκάθησεν, ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

— Διηγούμενην εἰς τοὺς μικροὺς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικὰς πράξεις.
Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

Ἡ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗ.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

τὴν ἠθικὴν ἡμῶν βελτίωσιν, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀφ' ἐνός, καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Πῶς νὰ μὴ γίνωμεν φιλόανθρωποι καὶ εὐεργετικοί, ἐὰν ἀληθῶς εἴμεθα καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί ;

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐπαμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιίαν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του καὶ διὰ τῶν θείων του λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίου κυρίως μᾶς παραγγέλλει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ ὁποίου πηγάζουν ὅλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ εὐπροσῆγορος, καὶ ἀγαθός, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων, καὶ εὐεργετικός, καὶ φιλόπατρις.

« Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐστέ. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, » μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανέλαβεν, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητάς του « Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. »

Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίου δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ « ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης » δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διὰ νὰ ᾔνοι πλῆρης καὶ ἀληθῆς ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη. ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. « Καθὼς θέλετε ἵνα κοιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς » εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην, καὶ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. «Ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἀδελφοὶ μου δὲ εἰσὶν οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες » οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιοῦντες, ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὅτι « Πᾶν δένδρον, τὸ ὁποῖον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ρίπτεται » διὰ τοῦτο δὲ ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον ἀγαθοποιῶν παρήγγειλεν αὐτούς.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκροῖζέται τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιῶν οὐχὶ μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεστεῖ καὶ τὸν εὐεργετούμενον εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα καθηδύνει.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἡ εὐεργεσία προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος, εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα θυσιάζει, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του προθύμως διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῶν τοῦ πλησίον του. Διηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρον τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΣΩΤΗΡ.

Ἐπλημμύρησέ ποτε ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγησ.

καὶ διὰ τοῦ ὀρμητικοῦ ρεύματός του κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερόνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ἐμενε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος θόλος τῆς γεφύρας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μικρὰ καλύβη, κατοικουμένη ὑπὸ πτωχῆς οἰκογενείας.

Ἀπομονωθείσα οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἡ δυστυχῆς οἰκογένεια, ἐπερίμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀγωνιῶσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου, καὶ ἐπομένως τὸν ὄλεθρόν της· ὅθεν διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν, καὶ ἀπελπιστικῶν κινήματων ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Βερόνης, συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔβλεπον περίλυποι τὴν δεινὴν αὐτὴν θέσιν τῆς οἰκογενείας. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐμβῆ εἰς πλοίαριον, καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων. Ἡ ὀρμὴ καὶ τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν τρομερὰ, καὶ μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ πλοιαρίου, τὸ ὁποῖον ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ τὸν ἤδη κλονιζόμενον καὶ κινδυνεύοντα θόλον.

Εἰς μάτην πλούσιος κάτοικος τῆς Βερόνης ἐπροκῆρυξεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ὄντινα ἤθελε σώσει τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν.

Οὔτε τὸ βραβεῖον αὐτό, ἀλλ' οὔτε ὁ ὄλον ἐν αὐξάνων κίνδυνος παρεκίνησάν τινα τῶν περιστώτων νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του πρὸς διάσωσιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων.

Ἀλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν· ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζωσι τὴν θεῖαν φιλανθρωπίαν

του· και δι' αὐτῶν, ὡς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιίας και τῆς αὐταπαρνήτεως.

Ἰχωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συρροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ ἔδειξαν τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας, και τῷ εἶπον τὸ τεθὲν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς βραβεῖον, πηδᾶ ἀμέσως ἐντὸς πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰ κωπία εἰς τὰς στιβαράς του χεῖρας, ἀρχίζει ν' ἀντικρούη τὰ ὀρμητικὰ τοῦ ρεύματος κύματα, προσπαθῶν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος και κόπου νὰ πλησιάσῃ τὸν σαλευόμενον θόλον.

Οἱ θεαταὶ ἐν τούτοις ἐταλάνιζον τὸν δυστυχῆ χωρικόν, ὅστις δι' ἑκατὸν φλωρία, ὡς ἔλεγον, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ὁ γενναῖος χωρικός μετὰ πολὺν ἀγῶνα και κίνδυνον κατορθώνει νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν, και σώαν ν' ἀποβιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς χαρᾶς τῶν περιεστῶτων.

Ἦάντες θαυμάζουν και συγχαίρουν τότε τὸν φιλάνθρωπον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων προθύμως προσφέρει αὐτὰ εἰς τὸν σωτῆρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας· ἀλλ' αὐτὸς — Δὲν πωλῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωὴν μου διὰ χρήματα· εἶμαι χριστιανός, και ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθῆκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἀρκετὴ ἀμοιβὴ μοι εἶναι ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἡ πρᾶξις μου μοι ἐπροξένησεν. Εἶμαι μὲν πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῶν κόπων και τῆς ἐργασίας μου ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δὸς λοιπόν, παρακαλῶ, τὰ ἑκατὸν φλωρία σου εἰς αὐτὴν τὴν πτωχὴν

οικογένειαν, ἥτις ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν· ὁ χωρικός ἐπωνομάσθη ἔκτοτε Σωτήρ, αἱ δὲ εὐχαι καὶ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμονούσης οἰκογενείας συνώδυσαν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Πάντες ἐθαυμάσαμεν καὶ ἠγαπήσαμεν τὸν Σωτήρα, καὶ πάντες νύχθημεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ὠραῖον παράδειγμα τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἀνταπαρνήσεως, καὶ τῆς ἀφιλοχρηματίας αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, οὐχὶ μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργεσίας στερεῖται, ἀλλὰ πολλάκις βλάπτει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου περὶ τοῦ σκληροκαρδίου ἵππου, ὅστις, μὴ θελήσας νὰ λάβῃ ἐγκαίρως μέρος τοῦ φορτίου τοῦ συνοδοιπόρου του ὄνου, ὅπως ἐλαφρώσῃ αὐτόν, ἐπροκάλεσε τὸν θάνατον τοῦ ὄνου, καὶ τότε ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ κυρίου τῶν νὰ λάβῃ, οὐχὶ μόνον ὀλόκληρον τὸ βαρὺ φορτίον, τοῦ ὄνου, ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Ὅσάκις λοιπὸν δύνασθε νὰ συνδράμητε, νὰ παρηγορήσητε, νὰ εὐεργετήσητέ τινα μὴ τὸ ἀμελεῖτε, διὰ νὰ μὴ μετανοήσητε, ὡς μετενόησεν ὁ σκληροκάρδιος ἵππος. Ἐστὶ δὲ βέβαιον ὅτι, βοηθοῦντες τοὺς πάσχοντας, βοηθεῖτε ἑμᾶς αὐτούς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνεκδοτόν, τὸ ὁποῖον μοὶ διηγήθησαν ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΙΒΑΝ.

Πτωχός, ἀλλ' ἀγαθὸς οἰκογενειάρχης Ῥώσος, ἑκατοκί μισθὸν καλύβην χωρίου τινὸς πλησίον τῆς Μόσχας.

Ἐνῶ δὲ ἐσπέραν τινὰ κατεγγίετο περιπατούμενος τὸν

πάσχουσαν σύζυγόν του και τὰ ἕξ μικρὰ τέκνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Ἀνοίγει ἀμέσως ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος και πενιχρὰ ἐνδεδυμένος παρουσιάζεται ζητῶν φιλοξενίαν.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπαντᾶ ὁ πτωχὸς χωρικός· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔχει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἓν κοιτεται ἡ σύζυγός μου, τὸ δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἕξ παιδιά μου. Εἴσελθε ὅμως, καὶ θέλω προσπαθῆσαι νὰ σὲ ἐξοικονομήσω. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου μ' ἔλεγε πάντοτε « κάμνε κάλον, και ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ. »

Ὁ χωρικός ὠδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἠτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέκνα του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ περιμείνῃ μίαν στιγμὴν, και ἀμέσως ἔτρεξε νὰ ἴδῃ πῶς εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε φέρων πρὸς τὸν ξένον ἄρτον και λάχανα ξυνά, μὴ ἔχων καλλιτέραν τροφήν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ἐνῶ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἔβαλε τὰ τέκνα του νὰ προσευχηθῶσι, και ἀκολούθως νὰ κοιμηθῶσι πλησιέστερα παρὰ τὸ σῦνηθες, ὅπως οἰκονομήσῃ τόπον και διὰ τὸν ξένον του· δείξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁποίαν τῷ ἠτοίμασε κλίνην, ἔτρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ὁ δὲ ξένος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης, διαλογιζόμενος τὴν πρὸς αὐτὸν φιλοφροσύνην τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότου, τὴν πρὸς τὰ τέκνα του τρυφερότητά του, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθαριότητα και τάξιν τῆς πτωχῆς καλύβης, και τὸν ἡσυχον ὕπνον τῶν ἕξ πλησίνο του ἀθῶων παιδίων.

Ἐγενθεις δὲ τὴν αὐγὴν καὶ ἐτοιμαζόμενος ν' ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσερχόμενον τὸν χωρικόν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον, καὶ λέγοντα πρὸς αὐτὸν — Ἴδού, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μοι ἀπέστειλε κατὰ τὴν νύκτα ταύτην· εὐχήθητι ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ ξένος, λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατήρησας αὐτό, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρει εὐδαιμονίαν εἰς τὴν οἰκογένειαν. Ἀναχωρῶν δὲ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει ἀνάδοχον.

Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ὁ χωρικός, λησμονήσας καὶ τὸν ξένον, καὶ τὰς προφητείας, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἤτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου, ὅπως βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὅμως ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰβάν μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας ἐμφανίζεται, ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος διὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἶμαι, φίλε, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρικόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθη ἀνάδοχον, καὶ ἰδοὺ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

— Ὅπως γνωρίσω τὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, πολλῶν θύρας ἔκρουσα ζητῶν τροφὴν καὶ ἔσουλόν, ἀλλὰ σὺ μόνος ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅθεν ἀνταμείβω

σήμερον τὴν ἀρετὴν σου, ἐκπληρῶ τὸ πλεόν εὐάρεστον τῶν ἡγεμονικῶν καθηκόντων μου. Τὸ νεογέννητον τέκνον σου θέλω βαπτίσει καὶ θέλω ἀναθρέψει δι' ἐξόδων μου, καὶ ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἀναδειχθῆ ἄξιος καὶ τίμιος νέος, θέλω τὸν προβιάσει εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς αὐλῆς μου. Σὺ δὲ θέλεις ἔχει καὶ οἰκίαν εὐρυχωροτέραν, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια, ὅπως εὐκολώτερον ἐξασκῆς τὰ φιλόανθρωπα αἰσθήματα τῆς καλῆς σου καρδίας. Τοιουτοτρόπως, ἐπρόσθεσεν ὁ Αὐτοκράτωρ χαμογελῶν, πραγματοποιεῖται ἡ χθεσινὴ μου προφητεία.

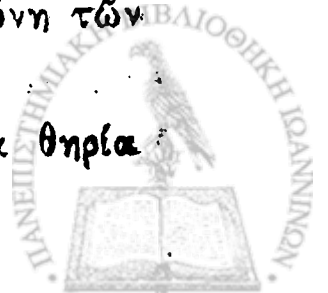
Φαντάσθητε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅστις βεβαίως ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο. Ἀλλὰ τὸ γλυκὺ ὄνειρόν του προσεχῶς ἐπραγματοποιήθη πληρέστατα, διότι καὶ ὁ υἱὸς του ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια πολλά, καὶ κατοικίαν εὐρύχωρον ἀπέκτησε.

Τοιουτοτρόπως καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ χωρικοῦ πλουσιοπάροχον ἀμοιβὴν ἔλαβε, καὶ πρὸς τοὺς σκληροκαρδίους χωρικοὺς διδασκτικώτατον μάθημα ἐδόθη.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία, παρετήρησεν ἀκρολούθως ὁ Γέροστάθης, γεννᾶ καὶ ἄλλο ἐπίσης εὐγενὲς καὶ ὠραῖον αἰσθημα, τὸ αἰσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἥτις καὶ τὸν εὐεργετηθέντα τιμᾶ, καὶ τὸν εὐεργέταν εὐχαριστεῖ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιία τοῦ πλησίον ἦναι χρέος ἱερὸν παντὸς ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως ἱερώτερον χρέος εἶναι βεβαίως ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας, ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετουμένων πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία

κίσθάνονται τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης· οἱ ἀγνώμονες λοιπὸν εἶναι θηριωδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τότε δὲ ὁ ἀγαθὸς γέρον διηγήθη τὸ ἔξῃς.

Ο ΛΕΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΟΚΛΗΣ.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δοῦλος πλουσίου Ῥωμαίου, διατρίβοντας εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ἀλλὰ, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του, διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύετο ὁ δραπέτης Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν ὄροσερὰν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέπει λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. — Τετέλεσται! εἶπε τότε καθ' ἑαυτόν, καὶ ἀπνευστὶ ἐπερίμενε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῆ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρίου.

Ἀλλ' ὁ λέων χωλαίνων πλησιάζει ἡσύχως τὸν Ἀνδροκλῆν, καὶ ὑψόνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτόν, ὡς νὰ ἐζήτει βοήθειαν.

Ὁ Ἀνδροκλῆς, παρατηρήσας ἄκωνθον ἐμπτηγμένην εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος, μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀποσπᾷ αὐτήν, καὶ οὕτως ἐλευθερόνει τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦς ὀποίους ὑπέφερε πόνους.

Ὁ δὲ λέων, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην εὐγνωμοσύνην του, ἤρχισε νὰ γλύφῃ αὐτόν ἡμέρας διὰ τῆς γλώσσης του. Ὁ Ἀνδροκλῆς, συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, συνοικειώθη βαθμηδὸν μετὰ τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας συνέζησε καὶ συνετράφη μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἄλλ' αὐγὴν τινα, ἐξελθὼν πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, συλλαμβάνεται ὑπὸ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου εἶχεν ἤδη μεταβῆ δ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ καταδικάζεται νὰ γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει τοὺς Ἰσπανοὺς, τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διεσκεδάζε ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἄλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη πάλη μεταξὺ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων, εὐαρεστοῦσα τοὺς Ῥωμαίους, οὐχὶ μόνον τὸ σκληροκάριον αὐτῶν ἀπεδείκνυσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν θηριωδίαν ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιστῶτος Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ δὲ κατάδικος Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμφιθέατρον· ἀφ' ἐτέρου δὲ πειναλέος καὶ ἄγριος λέων ἀπολύεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἡμιθανοῦς ἤδη καταδίκου. Ὅρμᾳ τότε ὁ λέων ὅπως κατασπαράξῃ τὸ θῦμά του καὶ χορτάσῃ τὴν πεινάν του· ἀλλ' ἅμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν, παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, καταπραῦνει τὸ ἄγριον ὕφος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει πάλιν αὐτόν, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ κατασπαράξῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὸν παλαιὸν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς, ἀναγνωρίζων τὸν εὐγνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφόβως ἐναγκαλιζέται αὐτόν, καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατὰς τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέοντος ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι, συμμοριθέντες τότε τὴν εὐσπλαγγίαν

τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, ἐχάρισαν εἰς τὸν Ἀνδροκλῆν τὴν ζωὴν, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν τῷ ἐχάρισαν καὶ τὸν φίλον του-
λέοντα.

Ὅποιοι αἰσχος, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, θηρίον νὰ δι-
δάσκη εὐσπλαγχνίαν εἰς λογικοὺς καὶ πεπολιτισμένους
ἀνθρώπους!

Ὅποια δὲ θηριωδία πρέπει νὰ ἐμφωλεύη εἰς τὰς ἀγνώ-
μονας ψυχάς, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ θήρια τῆς Ἀφρικῆς ἀνα-
φαίνωνται τόσον εὐγνώμονα!

Τὸ διήγημα τοῦτο, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, δὲν εἶναι
μῦθος, ἀλλ' ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ὁ Πλειστονίκης, μάρτυς
αὐτόπτης τοῦ συμβάντος, διηγήθη αὐτὸ εἰς τὸν Αὐλον
Γέλλιον, συγγραφέα τῆς Ῥώμης.

Ἄλλ' οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας ἐφρόνουν ὅτι, ἂν ὁ εὐερ-
γετούμενος πρέπη νὰ ἐνθυμῆται τὴν εὐεργεσίαν, ὁ εὐ-
εργετῶν ἂπ' ἐναντίας πρέπει νὰ λησμονῇ αὐτήν.

Ὅσω εὐκολώτερα λησμονεῖ ὁ εὐεργετῶν τὴν εὐεργε-
σίαν, τόσω ἡ ἀξία αὐτῆς αὐξάνει, καὶ τόσω ζωηρότερα
συναισθάνεται αὐτὴν ὁ εὐεργετούμενος.

Ἄπ' ἐναντίας, ἐὰν ὁ εὐεργετῶν ἐνθυμῆται καὶ ἀνα-
φέρῃ τὰς εὐεργεσίας τοῦ, καυχώμενος δι' αὐτάς, καὶ τῶν
εὐεργεσιῶν ἡ ἀξία ἐξαφανίζεται, καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης
τὸ αἶσθημα ἐξασθενεῖ καὶ ἐκπνέει.

Τοιοῦτοτρόπως ἴσως ἐξηγεῖται, παιδία μου, μᾶς εἶπεν
ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἡ πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδιαφορία καὶ
ψυχρότης, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἀποστροφή καὶ καταφορὰ πολ-
λῶν Εὐρωπαίων. Πολλάκις διὰ νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν ὑπερ-
ἡμῶν συμπάθειάν των, ὑπενθυμίζομεν αὐτοῦς ὅτι εἰς τὰ
ἀθάνατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας χρεωστοῦν τὰ

φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν των, καὶ ὅτι, διὰ τῆς ὠραίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐδιδάχθησαν τὴν θεϊαν καὶ ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν.. Ἄλλ' ὑπενθυμίζοντες τὰς παρελθούσας ταύτας εὐεργεσίας, ἀντὶ νὰ διεγείρωμεν φιλελληνισμὸν, προσβάλλομεν τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν, καὶ ἐξάπτομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀποστροφὴν των.

Ἄς ἀποσιωπῶμεν λοιπὸν τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐπρόσφεραν αὐτάς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἄς προσπαθήσωμεν δὲ οὐχὶ διὰ τῶν πατραγαθίων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίαις ἡμῶν διαγωγῆς νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπόληψιν, τὸ σέβας, καὶ τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον, ἐπρόσθεσε στενάζων ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἢ σταθερὰ θέλησις καὶ ἢ φιλοπονία δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Ἄς φωτίζωμεν ἐν τούτοις καὶ ἄς αὐξάνωμεν τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Ἄς ἀγαπήσωμεν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἄς ἐξευγενίζωμεν καὶ ἄς ἀνυψώσωμεν τὸ αἶσθημα διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐξημερόνωμεν τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ Θείου Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναί, ἄς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ τότε ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωογονῆται ὁ ὕλικὸς κόσμος, τοιοῦτοτρόπως ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαιμο-

νες. Καθώς δὲ τὸ παγετῶδες ψῦχος ἀπονεκρώνει ἀπασαν τὴν περὶ τοὺς πόλους φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀπομονώνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνάς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἥτοι τὴν *Εὐεργεσίαν* καὶ τὴν *Δικαιοσύνην*.

Ο ΑΓΑΘΟΣ ΤΙΤΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Τίτος τόσῃν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν εἶχεν, ὥστε, ὑπάγων ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν — Ἡ σημερινή μου ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας εἶδος ἔλαβον σήμερον.

Ὅς μὴ προφασίζώμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἰ-
μεθα Αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροί, καὶ ἐ-
πομένως δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐὰν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιεῖα δὲν ἦτο εὐκολωτάτη εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντός χριστιανοῦ.

Μέσα εὐεργεσίας δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύ-
ναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιεῖας μᾶς ἐχάρισεν ὁ
πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαφιλεύει καθ' ἑκά-
στην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς, μιμούμενοι τὸ θεῖον πα-
ράδειγμά του, προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἦθελε δὲ εἶσθαι μωρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αἰ-
τοῦ τοῦ εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἴπη τις, ὅσον πλου-
σιος, ὅσον εὐτυχής, ὅσον μέγας καὶ ἂν ἦναι, ὅτι δὲν ἔχα

οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοήθειας, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῆ ἄλλους.

Ἄπειροι εἶναι αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἄλλὰ δύο εἶναι αἱ μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντὸς ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων ἀγάπη. Μόνον δὲ εὐεργετοῦντες, δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας μεγάλας ἀνάγκας.

Ἄς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, δσάκις, ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην, ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιίας.

Ἄλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιίαν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. « *Τὸ μὴδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλάνθρωπος ποιεῖ,* » ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ μᾶς. Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος, ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα τὸ πρόσωπον, τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν τιμὴν, τὴν ὑγείαν, καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του, ἄνθρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἰκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλάνθρωπος οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτε νὰ ᾔηται.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκοις εἶπεν « *Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν,* » καὶ περὶ δὲ τῶν δικαίων « *Μακάριοι οἱ πεινώντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.* »

Ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαμο-

νιαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γεροστάθης ἐνθυμήθη τότε τοὺς τριάκοντα τυραννοὺς τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου. Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς εἶπεν.

ΟΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΚΑΙ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Μετὰ τὸν δυστυχῆ Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπολέσαντες τὴν ἀρχαίαν τῶν ἀρετὴν, συναπώλεσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τριάκοντα σκληρῶν τυράννων ὑποβληθέντες.

Ἄπας σχεδὸν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τότε ἐξαχρηωθῆ· ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης ἀνεφάνη διαμαρτύρησις ζῶσα καὶ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν συγχρόνων του, καὶ κατὰ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τριάκοντα.

Θέλοντες οἱ τύραννοι νὰ συλλάξωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως μεταξὺ ἄλλων καὶ τινὰ Λέοντα Σαλαμίνιον, διέταξαν τὸν Σωκράτην καὶ ἄλλους τέσσαρας Ἀθηναίους νὰ μεταβῶσιν εἰς Σαλαμίνα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς γαρνόμου συλλήψεως τοῦ Λέοντος.

Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες Ἀθηναῖοι ὑπέεικοντες μετέβησαν ἀμέσως· ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης δὲν ἠθέλησε νὰ συνεργήσῃ εἰς παρανόμους πράξεις, καταφρονήσας γενναίως καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν αἰμυρόρων τυράννων· ἐπροτίμησε δὲ νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του παρὰ νὰ γίνῃ ὄργανον ἀδικίας καὶ παρανομίας.

Τοιαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ αὐταπάργνισιν ἐμπνέει εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς τὸ ἱερόν αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης!

Τὴν αὐτὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἀνέδειξεν ὁ φιλοδίκαιος Σωκράτης καὶ ὅτε, ὢν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Πεντακοσίων, ἐπρόκειτο νὰ δικάσῃ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τὸν ἐχθρικὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινούσας πλησίον τῆς Μυτιλήνης.

Ὁ παράφορος ὄχλος, ἐξαπτόμενος ὑπὸ τῶν ραδιούργων καὶ κακοηθεστάτων δημαγωγῶν, ἀπήτει τὴν θανατικὴν καταδίκην τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ διασώσωσι μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς μάτην οἱ στρατηγοὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν τρομερὰν τριχυμίαν, ἣτις εἶχε καταστήσει ἀδύνατον τὴν διάσωσιν τῶν πεσόντων. Οἱ Βουλευταὶ ἔντρομοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν παραφορὰν καὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ ὄχλου. Μόνος ὁ βουλευτῆς Σωκράτης ἀτρόμητος ἀνέκραξεν ὅτι ἐνόσω ζῆ βεβαίως δὲν θέλει μολύνει διὰ τῆς ἀδικίας τὴν συνείδησίν του, διακινδυνεύσας καὶ πάλιν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς δικαιοσύνης.

Οἱ στρατηγοὶ ἐντούτοις κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ποινήν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ μετὰ τινὰς χρόνους, μετανοήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἄδικον καταδίκην, ἐδικαίωσαν τὸν Σωκράτην, τιμωρήσαντες τοὺς κατηγοροὺς τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν.

Τοιοιουτρόπως μετανοήσατες κατεδίωξαν καὶ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπότισαν τὸ κώνειον τοῦ θανάτου.

Ἄλλ' αἱ τοιαῦται παράκαιροι καὶ ἀνωφελεῖς μετάνοιαι δὲν ἀποπλύνουν τὴν αἰώνιον αἴσχος τῶν πολιτικῶν ἀδι-

κημάτων. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ πρόνοια· ἡ δὲ μετάνοια δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ τὴν παρελθοῦσαν ἀφροσύνην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ τότε ἀφροσύνη, ἡ τότε διαφθορὰ τῶν Ἀθηναίων κατεπείκρανε τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐμφάνις ὁμως τοῦ Σωκράτους ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ δρίζοντος παρηγόρησε τὴν Πατρίδα, καὶ συνεκάλυψε τὴν ἀδοξίαν αὐτῆς.

Περὶ δὲ τοῦ δικαίου Ἀριστείδου μᾶς διηγήθη τὰ ἑξῆς:

Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτῆρα τεμνὸν καὶ σταθερὸν, ἀγάπην ἐνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης, καὶ τῆς κολακείας. Οὔτε χάριν ἀσεισμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγη ποτὲ εἰς τὰ δυσειδή ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἠσπάσθη, ἦτο ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγη καὶ νὰ πράττη μόνον τὰ χρηστά καὶ τὰ δίκαια. Τοιουτοτρόπως δὲ ἠξιώθη τῆς θείας ἐπωνυμίας τοῦ Δικαίου.

Διηγούνται ὅτι ἐνήγαγέ ποτέ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστής, ἅμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντίδικόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτο ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του! Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε

παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

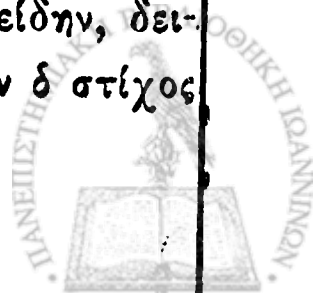
« Τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικουσίᾳ ἀδικεῖν, πλεον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου. » Διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἠδίκηει, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσῃν δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτόν οἱ συμπολίται του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε, ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὅπως τὸν ἐρεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντίδικός του ἠδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἀλλ' αὐτός, κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον « Ἄντι γ' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπέ κάλλιον ποίαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ. »

Δικαίως λοιπόν, ὅτε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν παριστάνετο ἡ τραγωδία τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ εἷς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάραος

« Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει, » πάντες ἔστρεψαν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Ἀριστείδην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτόν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στίχος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὁποῖον, ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ᾔθελεν ἀποβῆ ὠφελιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαίφνης τοὺς στόλους ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικιώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ὄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπὶ ἀδικημάτων στηριζόμενα μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἴθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὀδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνήοντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἄρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθρούς, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις, καὶ ἐπὶ τέλος καταστροφήν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργίας, καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι ἀληθῆ, διαρκῆ καὶ εὐάρεστα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἀδικος δὲν δύναται εἶναι καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δίκαιον

καιον είναι και πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσω οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, καὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἄλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν, ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ καὶ τοὺς νικηφόρους στρατηγούς των ἀδίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, καὶ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν χρῆστον Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνειον.

Ἐκτοτε, παιδιά μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρον, ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδε πλέον ἢ δυστυχῆς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων τῆς τέκνων Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὸ κώνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς, τὰ νέα τέκνα τῆς, αἱ νέα ἐλπίδες τῆς, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως, νὰ φέρητε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως ζήσῃ πάλιν ἐνδοξος καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐγχαράξατε ἐπομένως εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας σας τοὺς ἀκολουθούς στίχους:

• Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ποτὲ μὴ ἀδικήσης.

• Καὶ ἔσο εὐεργετικὸς, διὰ τὰ εὐτυχήσης. •

Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

« Ούτε ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα, οὐδ' ἐν ὀτιοῦν πάσῳ ὑπ' αὐτῶν. »

(Σωκράτους.)

Ενα ἡμέραν τινὰ ἤμεθα ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα, παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξὺ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

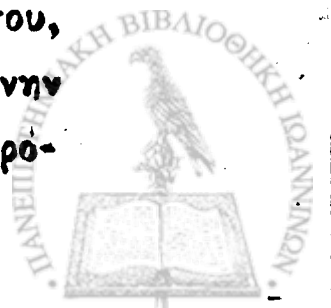
Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.

Ὁ ὀκταετής Παῦλος ἦτο ἐξυπνος καὶ Ἰωηρός, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνίστε ὡς ἐκ τῆς ζωηρότητός του παρεξετρέπετο εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανοίας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφὴ του Εὐφροσύνη, νεάνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς, ὅπως μετὰ τὴν σωμασκίαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς συνοδεύη αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν τῶν οἰκίαν.

Ἐνῶ δὲ ἐπερίμενεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, θεωροῦσα τὰς διαφόρους γυμνάσεις, ὁ Παῦλος, ἀποτυχῶν εἰς τινὰ ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφῆν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτώσις του ἐπροκάλεσαν τὸν γέλωτα ὅλων ἡμῶν, τὸν ὁποῖον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφὴ του.

Ἄλλ' ὁ Παῦλος, ἐντραπεῖς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλιος καταφέρει κατὰ τοῦ προ-

σώπου της σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον καὶ αἰμορραγίαν τῇ ἐπροξένησεν.

Κρατοῦσα τότε τὸ αἰμοσταγὲς πρόσωπόν της, τρέχει κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων αὐτὴν ἀπὸ τὴν χειρὰ λέγει πρὸς αὐτὴν — Ἄν θέλῃς νὰ τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῇς, πρέπει νὰ φιλήσῃς, καὶ οὐχὶ νὰ κτυπήσῃς αὐτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη, στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην — Νὰ τὸν φιλήσω! λέγει, ἐνῶ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μ' ἐκτύπησε!

— Ναί! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ γέρων. Ἄν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῆς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός· ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις τὸν ἐξάψῃς ἔτι μᾶλλον, καὶ εἰς τὴν ἐξαψίν του ἴσως σὲ κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερον. Ἄν τὸν κτυπήσῃς, νὰ τὸν καμῆς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ φέρηται ἀδελφικῶς πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσῃς τὴν ἀποστροφὴν του, καὶ θέλεις χειροτερεύσει τὴν κακὴν του διαγωγὴν.

Ἄν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῆς σὺ καλλιτέρα ἐκείνου· διὰ τοῦ κλοῦ σου παραδείγματος θέλεις τὸν σωφρονίσει, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτητός σου θέλεις τὸν κάμει νὰ συναισθανθῇ τὸ σφάλμα του, νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ, γινόμενος καὶ ἐκεῖνος γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ἴδὲ τον μὲ πόσῃν λύπῃν παρατηρεῖ τὸ αἵματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ μετανοῇ! τρέξε λοιπὸν καὶ φίλησέ τον, ὅς καλὸν ἀντὶ κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμβεύσει.

Ἐνόσω ὁ Γεροστάθης ὤμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βαθμηδὸν ἐπραΰνετο· μόλις δὲ ὁ γέρων ἐτελείωσε, καὶ ἡ Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφὸν τῆς.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημα προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παύλου δάκρυα μετανοίας, καὶ συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, σπογγίζουσα τὰ δάκρυά του, παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι δὲν πονεῖ πλέον.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἔνιψε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ὅπως παύσῃ τὸ στάζον αἷμα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, λαβοῦσα τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, διευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἄπαντες δὲ ἐθαυμάσαμεν, ἰδόντες ἰδίους ὀφθαλμοῖς πόσῃ δύναμιν, πόσον ὕψος, καὶ πόσον ὠραία ἀποτελέσματα ἔχει ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικὴν ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἰς ἕξ ἡμῶν τῶ εἶπεν ὅτι πολὺ ὠραῖον ἦτο τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

— *Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θειοτέρα παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ὅμως πόσοι, ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουν τὴν θεῖαν ταύτην ἐντολήν, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκεν!*

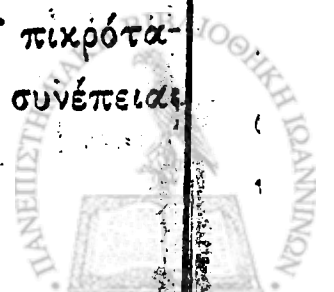

« Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Ἐὰν ἀγαπᾶτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖος θέλει εἶσθαι ὁ μισθὸς ὑμῶν; Ἀγαπᾶτε καὶ εὐεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ὅπως γίνητε τέλειοι ὡς ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ ὑμῶν. »

Τοὺς δὲ θείους αὐτοὺς λόγους ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος· διότι, ὅτε δὸς ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφυρᾷ του κατεδίωξε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέπαιξε, καὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τὸν ἐσταύρωσε, δὲν ἠγανάκτησεν ὁ θεάνθρωπος κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων του παρὰ τοῦ παντοδυνάμου Πατρὸς του· ἀλλ' ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ ἀγαθότητι παρεκάλεσε τὸν Ὑψιστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του, διότι δὲν ἐξέβρουν τί κάμνουν. « Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν. »

Ἴδου ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν μᾶς διδάσκει ἡ γλυκυτάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον κάλλος τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου σας.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ χριστιανοῦ καὶ μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γλυκεῖα ἴσως, ἀλλὰ βραχυτάτη εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρόταται ὁμῶς, διάρκεις, καὶ ἀκαταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι αὐτῆς.

« Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ πότιζε αὐτόν, » μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομών.

Ἄλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς πολυθείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾶσι, καὶ ἀμνησίκατοι, οἵτινες ἀνταπέδωκαν καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Μᾶς διηγήθη δὲ τότε ὁ γέρων διάφορα Ἑλληνικὰ ἀνεκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΑΝΔΡΟΣ.

Ἐνῶ ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκοῦργος εὕρισκετο ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγοράν, νεανίας δξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἄλκανδρος καλούμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφθη ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος, δὲν ἠγανάκτησεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὕψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντὶ κτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος, παρυσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἔδειξε τὸ καθίμαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκούργου συνεκίνησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του· ὅθεν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὰς χεῖρας του ὁ νέος Ἄλκανδρος, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως ὁ Λυκοῦργος παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Ἄλκανδρον· ἀλλὰ, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπεύθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας, καταστήσας τὸν ἐχθρόν του φίλον ἐπιστήθιον διὰ τῶν περιποιητέων καὶ συμβουλῶν του, ἀπέδωκεν αὐτόν εἰς τὴν πατρίδα πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἴδου ἀμνησικακία, ἰδοῦ ἀρετή! Ἄλλ' ἂν ὁ Λυκοῦργος, ἂν ἐκδικητικὸς, ἠγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἀλκάνδρου καὶ ἐκτύπα αὐτόν, ὁ Ἀλκάνδρος βεβαίως ἤθελε κατασταθῆ αὐθαδέστερος, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἴσως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἡ πράξις ὅμως, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἀλκάνδρον ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν Λυκοῦργον ἀνέδειξεν ἀξιαγάπητον καὶ ἀξιοσέβαστον.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.

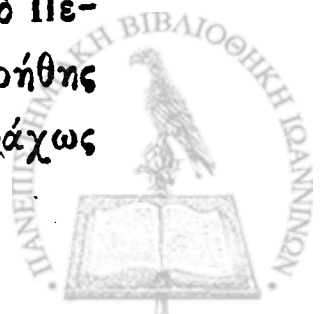
Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρὸς του στρατιώτης ἐκακολόγει αὐτόν, ἀντὶ ν' ἀγανακτῆσῃ καὶ νὰ τιμωρῆσῃ τὸν ὑβριστὴν, ἰδοῦ τί ἀπήντησεν.

— « Οὔτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὑβρεῖς τοῦ στρατιώτου ἤκουσά ποτε διὰ νὰ τιμωρῆσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ εἶδον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτον στρατιώτην. »

Διὰ τῆς γενναίας δὲ ταύτης ἀπαντήσεώς του, ἀνταπόδους ἐπαινον ἀντὶ ὑβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σεβας τοῦ στρατιώτου προσείλκυσε, καὶ τὰς κακολογίας αὐτοῦ διὰ παντὸς κατέπαυσεν.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἄνθρωπος κακοήθης ἤρξατο νὰ ἐξυβρίζῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Περικλῆς, ἀταράχως

καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὕβρεις, ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος.

Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε, καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτὸν ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἄλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑβριστοῦ ἐπροκάλεσεν. Ἀπ' ἐναντίας, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρήγγειλεν ἓνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ συνοδεύσῃ τὸν ὑβριστὴν μέχρι τῆς κατοικίας του, ἵνα μὴ κακοπάθῃ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

« Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους, » εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιττακό· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους, οὔσα τῷ ὄντι ἡμερωτάτη καὶ οὐχὶ θηριώδης, ἐπροτίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερόστάθης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος, καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ κατασταθῆτε ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὕβρεως, καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναιότης, καὶ ἡ ἀμνησικακία, καὶ ἡ συγγνώμη, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουσιν στολίσει τὸν βίον σας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΩΤΟΠΟΣΤΟΛΟΣ.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης. — Ὅταν κακοποιῆς τὸν πλησίον σου εἶται ἄδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅποιονδῆποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἔσα διὰ τῶν λόγων του ἐδίδασκε καὶ διὰ τῶν ἔργων του πάντοτε ἐπεσφράγιζε.

Ἡ κακὴ τύχη τῷ ἔδωκε σύζυγον τὴν Ξανθίππην, γυναῖκα εἰς ἄκρον ὀξύθυμον καὶ διεστραμμένην, πολλάκις κῦθαδιάζουσαν καὶ βαναύσως φερομένην κατὰ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός· ἀλλὰ μετὰ πραότητος ὑποφέρων τὰ πάντα ὁ Σωκράτης, οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῆ κατ' αὐτῆς, καὶ ν' ἀνταποδώσῃ ὕβριν ἀντὶ ὕβρεως, κακὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἡμέραν τινά, ἐνῶ ἡ παράφορος γυνὴ μανιωδῶς ἐκραύγαζε καὶ βροντοφώνως ἐξύβριζε τὸν ἀγαθὸν σύζυγόν της, αὐτὸς ἀτάραχος ἐξήρχετο τῆς οἰκίας. Ἡ Ξανθίππη τότε, λαβοῦσα ἀγγεῖον πλήρες, ἐκένωσεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ, γελῶν εἶπε « μετὰ τὰς βροντὰς ἐπέρχεται βροχή, » διδάσκων οὕτω τὴν ὑπομονήν, τὴν πραότητα, τὴν ἀμνησικαχίαν.

Ἄλλοτε κακοήθης τις ἐκτύπησε σφοδρῶς τὸν Σωκράτην κατὰ πρόσωπον, ὥστε καὶ κατεπληγώθη καὶ ἐξωγκώθη τὸ πρόσωπόν του· ὁ δὲ Σωκράτης, ἀφοῦ ἀταράχως ὑπέφερε τὴν προσβολήν, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὸ ὄνομα τοῦ κακοήθους ἐκείνου, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων γράφεται τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου, καὶ αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐκδίκησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός.

Ὅτε δὲ ὁ κωμικὸς Ποιητὴς τῶν Ἀθηνῶν Ἀριστοφάνης, θέλων νὰ ἐμπαίξῃ τοὺς σοφιστάς, εἰσήγαγε τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν κωμωδίαν του τὴν ἐπιγραφομένην *Νεφέλας*, ὁ Σωκράτης, παρευρεθεὶς εἰς τὸ θέατρον, οὐχὶ μόνον ἀταράχως ἐθεώρει τὸ πρόσωπόν του ἀδίκως ἐμπαιζόμενον ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ, ἀλλ' ἅμα ἐννοήσας ὅτι ξένοι τινὲς θεαταὶ ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσωσι προ-

σωπικῶς τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κωμωδούμενον Σωκράτην, ἠγέρθη εἰς τὴν θέσιν του, ὅπως εὐκολώτερα τὸν ἴδωσιν οἱ περίεργοι ξένοι, ἀποδείξας τοιουτοτρόπως ὅτι ἡ ἀληθῆς ἀρετὴ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ὕβρεως καὶ παντὸς ἐμπαιγμοῦ.

Ὅτε δὲ οἱ διεφθαρμένοι συμπολιταὶ του, μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν στηλιτεύοντα τὴν κακίαν καὶ διδάσκοντα τὴν ἀρετὴν, τον κατεδίκανσαν νὰ πῆ τὸ κώνειον, « οὐδὲν πάθος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, οὐδὲν αἰσθημα ἐκδικήσεως αἰσθάνομαι κατὰ τῶν κατηγορῶν καὶ δικαστῶν μου οὔτε γ' ἀνταδικῶμεν, οὔτε γὰ κακοποιῶμεν πρέπει τιτὰ, ὅτι δῆποτε καὶ ἂν πάσχωμεν ὑπ' αὐτῶν. » Καὶ διὰ τῶν χριστιανικωτάτων αὐτῶν λόγων ἐπεσφράγισεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον.

Ὅρθότατα λοιπὸν εἶπον ὅτι, ἂν ὁ Σωκράτης δὲν εὐτύχησε νὰ γεννηθῆ χριστιανός, ἀνεφάνη ὁμως ἀληθῆς προ-ἀπόστολος τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς ἐναρέτου διδασκαλίας καὶ διαγωγῆς του προητοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς εὐκολωτέραν παραδοχὴν τῶν θείων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχῶν.

Η ΤΡΑΓΕΔΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

Τὸ κώνειον τοῦ Σωκράτους, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάτης, μ' ἐνθυμίζει τὸ κώνειον τοῦ Φωκίωνος· διότι καὶ αὐτὸς ὁ χρηστός πολίτης τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κωνείου ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν.

Ποτὲ ὁ Φωκίων δὲν ἐκακοποίησε συμπολίτην του, ἀλλ' οὔτε ἐθεώρησέ ποτέ τινα ὡς ἐχθρόν του· πολλάκις μάλιστα, ὡς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐβοήθησε καὶ γεν-

ναίως ἐπροσάτευσεν ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάβει.

Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασεν ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων τόσον ἐχάρη, ὥστε ἤτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς. Ἀλλ' ὁ ἔμφρων Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἶναι ἀγενὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἐχθροῦ.

Πιστὸς δὲ ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους ἠγάπα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρὰ καὶ ἀνῆτο αὕτη. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλευὼν ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσαρεστουμένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτούς· « Δύνασθε μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσητε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω· ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε, δυνηθῆ νὰ μὲ ἀναγκάσητε νὰ σᾶς ομιλήσω ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς μου. »

Ὅτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηναίων Ὑπερίδης ἠρώτησε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσαι νὰ συμβουλευσῇ εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν πόλεμον, ὁ Φωκίων μ' ὄλην τὴν παρρησίαν ἀπήντησεν· « Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν νέους ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συραιοσφύροτας ἐπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικοὺς μὴ κλέπτορας τὰ δημόσια. »

Ὁ Φωκίων συνήγωνε τὴν γλυκύτητα καὶ εὐφροσύνην τοῦ χαρακτῆρος μὲ ὕφος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφύως δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὡμοίαζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐφρο-

στεί και ὠφελει τοὺς πίνοντας· ἐνῶ οἱ γλυκεῖς καὶ εὐδύνατοι οἶνοι συνήθως εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ὡς οἱ κόλακες καὶ οἱ δημαγωγοί.

Ἄλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ μέθῃ τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου, τὸν ὅποιον πίνουν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε, ἐν τῇ μέθῃ τῆς διαφθορᾶς τῶν, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν φρόνησιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Φωκίωνος. Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα, τὰς ὁποίας ἔλεγε πρὸς αὐτούς, παρῶξινον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρμένους συμπολίτας του, ἀπαράλλακτα καθὼς τὸ μέλι παροξύνει τὰς πληγὰς, τὸ δὲ φῶς τοὺς πάσχοντας ὀφθαλμούς·

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι, κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ χρηστοῦ Φωκίωνος, καὶ βραδουργούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων καὶ ξένων ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν οὔτε τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασαν ἐπὶ τέλους αὐτὸν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πῆ τὸ κώνειον καὶ ν' ἀποθάνῃ, ἐρωτηθεὶς ποία ἦτο ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς τὸν υἱὸν του Φῶκον, εἶπε « *Νὰ μὴ μνησικακήσῃ ποτὲ κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἀδίκον θάνατόν μου,* » καὶ διὰ τῆς χρηστῆς ταύτης παραγγελίας ἐτελείωσε τὸν ἐνδοξὸν βίον του.

Τοιαύτη ἦτο ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλοπατρία του, ὥστε οὐχὶ μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν φονέων του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του ἀποθνήσκων ἀμνησικακίαν ἐσύστησε.

Τὰ αἰσχρά, τὰ δλέθρια, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς μνησικακίας, τοῦ μίσους, καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὅποια

ποτέ δὲν ἐμόλυναν τὴν ὡραίαν ψυχὴν τοῦ Φωκίωνος, ποτέ, παιδιά μου, μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτέ δὲ μὴ μολύνωσι καὶ τὰς ἰδικὰς σὰς καρδίας, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν ὑποφέρητε ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΟΝ ΓΑΛΛ

Μετὰ τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων τὸν ἐνθύμισε τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ρήτορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις πλήρης ζωηρᾶς φιλόπατριας, ἐνδόξως ἠγωνίσθη διὰ τῆς ἀνδρικήας αὐτοῦ εὐγλωττίας ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν κατκτητικῶν σχεδίων τοῦ Φιλίππου.

Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ καταδικασθεὶς, ἠναγκάσθη γὰ φύγη ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ γὰ ζῆ εἰς τὰ ξένα.

Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμά του ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὁ νοῦς ὁμοίως καὶ ἡ καρδία του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας. Πολλάκις δέ, ὡς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζῆνος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσαν αὐτὸν πατρίδα.

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐξορία του, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθαρρυνθέντες δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι ἠθέλησαν ν' ἀναστατώσωσι τὰς ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλαν πρέσβεις εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμονῶν τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθέτως πρὸς ἐπίσχυσιν τῶν πρέσβεων τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τότε ὁ Πυθέας ἀντικρούων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὅτι «καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκία τις, εἰς τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄνου, τὸ ὁποῖον πρὸς τροφήν τῶν φθισιῶντων δίδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους τοὺς πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν.»

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης, ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του, εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα εἶπε τὰ ἐξῆς, «καθὼς τὸ ὄνειον γάλα εἰσάγεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εἰσέρχονται εἰς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.»

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικούς αὐτοὺς λόγους, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπίτηδες τριήρη, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κατέβη εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνέκραξεν ὅτι «ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς του.»

Ἴδου ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα, καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησικακίας καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γεροστάθης ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν χωμόπολιν. Ἐνῶ δὲ ἐπιστρέφομεν μᾶς διηγήθη καὶ τὰ ἐξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Η ΑΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Ὅρατον παράδειγμα ἀμνησικαχίας καὶ πραότητος παρουσιάζει, παιδία μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως, καὶ τῆς φιλοπατρίας του μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπιρροὴν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλὰ τινες παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν του ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὄστράκων τὸ ὄνομά του, διὰ νὰ δώσωσι τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφόν των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ παρουσιάσας τὸ ὄστράκόν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώτησε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν Δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ· οὐδὲ νὰ μεταβάλλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη· ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὄστράκου τὸ ὄνομά του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχηθῇ διαρκῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς

τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. « *Εἰθε*, εἶπεν, *οἱ συμπολίται μου, εὐτυχοῦντες πάντοτε, γὰρ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ γὰρ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην!* »

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῶντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐγενεῖς, ἀμνησικακοῦς, καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν.

Ἄν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν μορφώσωμεν τοιαύτας τὰς καρδίας, οἱ μὲν ἐχθροὶ δικαίως θέλουν μᾶς ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ δὲ πατρίς ματαίως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησικακίαν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς του.

Ὅτε, εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἴγινα, εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμίνα, φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολίται του, κατακλειόμενοι ἐξαίφνης, καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοίαριον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἰκτότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρὸν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγγισις τῶν Περσῶν ἦτο ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὅ

Ἄριστείδης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἂν καὶ σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπεστήριξεν αὐτὸ ἔλασι δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπὰ καὶ ὀλέθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, καὶ τοῦ φθόνου ἦσαν ἄλλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἄριστείδου.

Φείνας δὲ τότε τὴν δεξιάν του πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε τοὺς ὠραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθῆς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῆ ζωηροῦς εἰς τὴν μνήμην του, ὅσάκις περὶ πατρίδος πρόκηται· « Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, ὦ Θεμιστόκλεις, τὰς ματαίας καὶ νεανικὰς ἀντιζηλίας· ἄς σωφρονισθῶμεν· ἄς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφοτέροι εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλεύων. »

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἠσπάσθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομήν, καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατάρθωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνοσ, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπηθανάτισεν.

Ὁ ἐξόριστος λοιπὸν Ἄριστείδης, οὐχὶ μόνον κακὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του διεκινδύνευσε, καὶ ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἄν δὲν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τοιοῦτους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας, καὶ ἀμνησιακούς

ἄνδρας, θυσιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαίτερα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἃς μὴ ἐλπίζωμεν, παιδία μου, ἔθνικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἔθνικὴν εὐημερίαν

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Καθὼς ὁ Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιοῦτοτρόπως μετὰ τινὰς χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἔνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῆς πατρίδος του ἐξορισθεὶς, ἀλλ' ἠγανάκτησε καὶ διεκινδύνευσε πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Κίμων, μιμούμενος τὸ ἀξιότιμον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησικάκησε κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς κελὸν ἀντὶ κακοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ.

Ἐνῶ ἦτο ἐξόριστος, μάχη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Ἴδου περίστασις ἀρμοδία πρὸς ἐκδίκησιν εἶπεν ὁ Κίμων καὶ ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του, τρέχει εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀπέκρουσαν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γενναίαν συνδρομὴν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου.

Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν

δυσπίστων συμπολιτῶν του· ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἑκατὸν πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως, ὅπως ἡ πατρίς θριαμβεύσῃ.

Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ φίλοι του, ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κίμωνος, καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπεσαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἔνδοξα τῆς φιλοπατρίας των.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως τότε διέταξαν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐννοήσαντες ὅτι, ἂν ὁ Κίμων ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἦθη τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν πατρίδα του ὁμως ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίωνος, καὶ Δημοσθένους, καὶ τινων ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὅποια, τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίας, καὶ φθόνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὰ μοχθηρὰ των πάθη, ἐξυβρίζουν ἐν τῇ παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν, καὶ δολοφονοῦν οὐχὶ μόνον τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ δλόκληρον τὸ ἔθνος αὐτῶν!

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διστίχου μᾶς ἐκαλονόκτισεν ὁ γέρων κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην

• Ἔσο γενναῖος πάντοτε, μνησίκακος μὴ εἶσαι.

• Δίδοι καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικεῖσαι. •

~~~~~

Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

« Καὶ μείζον' ὄστις ἀντὶ τῆς
 « αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει,
 « τοῦτον οὐδ' αὖτις λέγω. »

(Σοφοκλέους.)

ΚΑΤΑ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλύτερους μαθητὰς τοῦ σχολείου· μεταξὺ δὲ αὐτῶν συνηριθμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γράφων τὰς παρούσας ἀναμνήσεις.

Πολλὰ διηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρον, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς θλιβερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ φιλοπατρία, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀνύψωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρωτία, καὶ ἡ διαφθορὰ ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν τῆς. Ἡ διχόνοια καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδοῦλωσιν αὐτῆς.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅμως κατέκτησε βαθμηδὸν τοὺς Ῥωμαίους κατακτητὰς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συσταθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν ἐπὶ τέλους ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία, παραμελήσασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν, καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώπυρα, παρήκμασεν, ἐξησθένησε, καὶ κατεστράφη.

— Ἄλλ' ἡ πατρίς, παιδία μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἶναι

μήτηρ φιλόστοργος, τὴν ὁποῖαν καὶ δούλην καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐτυχοῦσαν καὶ δυστυχοῦσαν ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν, τὸ πᾶν προθύμως ὑπὲρ αὐτῆς θυσιάζοντες.

«*Αὐτὴν ἄς ἔχωμεν ἄς τὸν νοῦν, αὐτὴν ἄς ἀγαπῶμεν,*

«*Καὶ ὅπου ἂν ὑπάγωμεν, ἄς μὴ τὴν λησμονῶμεν.*»

Γλυκύτετον καὶ ἐκφραστικώτατον εἶναι τῷ ὄντι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος. Ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως ταύτης μᾶς ἐνθυμίζει τὸν πατέρα, ἡ δὲ κατάληξις, θηλυκὴ οὔσα, μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν μητέρα. Ἐὰν λοιπὸν ὀφείλωμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μας, διπλασίαν ἀγάπην ὀφείλομεν πρὸς τὴν πατρίδα, ἥτις ἐντὸς ἑαυτῆς συνενώνει ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλους τοὺς προγόνους, ὅλους τοὺς συγγενεῖς, ὅλους τοὺς φίλους, ὅλους τοὺς συμπολίτας, ὅλον τὸ παρελθόν, καὶ ὅλον τὸ μέλλον ἡμῶν.

Ἄλλ' ὅταν λέγω πατρίδα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν ἐννοῶ τὴν κωμόπολιν, ἢ τὸ χωρίον, ἢ τὴν πόλιν, ἢ τὴν ἐπαρχίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθημεν. Τὰ μῆλα τῆς μηλέας δὲν εἶναι προϊόντα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλώνου ἢ τοῦ κλάδου αὐτῆς· εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, ὅσον πολλοὶ καὶ ἂν ἦναι αἱ ρίζαι, αἵτινες τὰ τρέφουν, ὅσον διάφοροι καὶ ἂν ἦναι οἱ κλάδοι ἢ οἱ κλώνοι, οἵτινες τὰ φέρουν. Τοιουτοτρόπως καὶ ἅπαντες οἱ Ἕλληνες εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μεγάλης μητρός, καὶ ἐπομένως ἀδελφοὶ ἀδιάσπαστοι.

Ἡ πρὸς τὴν κοινὴν δὲ ταύτην μητέρα, ἢ πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὴν ἀρετὴν τῆς φιλοπατρίας.

Ἄλλὰ καθὼς δὲν εἶναι ἀληθῆς χριστιανὸς ὅστις, πιστεύων εἰς Χριστόν, δὲν ἀποδεικνύει τὴν πίστιν του ταύτην διὰ τῶν χριστιανικῶν του ἔργων, τοιουτοτρόπως οὔτε φιλόπατρις εἶναι ὅστις, λέγων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, δὲν προσπαθεῖ διὰ πατριωτικῶν ἔργων ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην του ταύτην.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστεῖ οὐχὶ μόνον νὰ μὴ βλάπτῃ τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοθείας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων, καὶ τῶν θυσιῶν του χρεωστεῖ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς παραδείγματα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομίμητα ἀληθοῦς φιλοπατρίας.

Διὰ νὰ θαυμάσητε δὲ τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των, θέλω σᾶς διηγηθῆ ἑνα ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων, εὐελπὶς ὅτι τὸ ἱερόν πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας πρὸς παρηγορίαν τῆς φίλης πατρίδος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΩΔΡΟΥ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἢ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλείς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπαπέλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ᾗθελον διαφυλάξει τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμόν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός προσέρχεται ἀγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερεθίζων καὶ προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ πληρωθῆ κχιρίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικός ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμόν ὄρος τῆς ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος! Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὴν εὐγενῆ φιλοπατρίαν τοῦ Κόδρου καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου.

Τίς ἦτο ἡ Ἀγραυλος, καὶ ποία ἡ πατριωτικὴ τῆς θυσία; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς.

Ἡ ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἔζη ἔς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει νὰ πράξωσιν ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουσιν ν-

κήσει και σωθῆ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῆ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενῆς βασιλόπαις Ἀγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμόν, καὶ νὰ θυσιάσῃ αὐθορμήτως τὴν ζωὴν της πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Ἀνάβαινει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου της δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα της.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαιωνίσωσι τὴν μνήμην της, ἐσύστησαν καὶ ἐώρταζον ἕκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἑορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνήγειραν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἥρωϊδος ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ναόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ὠρκίζοντο ὅτι θέλουσιν ὑπερασπίζειν μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των, καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Ὁ Γεροστάθης τότε, λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του βιβλίον, μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολούθως μᾶς ἐξήγησε τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ παῖδες, γινόμενοι ἑφθβοί, ὠρκίζοντο. Ἴδου δὲ καθ' ὅσον ἐνημοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὄρκου τούτου:

• Δὲν θέλω ποτὲ καταισχύνει τὰ ὄπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψει εἰς τὴν μάχην τὴν ἐπίεικτον καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι

πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾶ καὶ ὑπερασπίζει τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθῆς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ Θεοὶ ἔστωσαν μάρτυρες τούτων ! »

Τοιοῦτον ὄρκον, τοιαύτας ἱεράς ὑποσχέσεις χρεωστεῖτε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλτατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ὑποσχέθητε καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι θέλετε ἀγαπᾶ πάντοτε τὴν πατρίδα καὶ τὴν θρησκείαν ὑμῶν. Ὑποσχέθητε ὅτι πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν προθύμως θέλετε θυσιάσει καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ὑμῶν. Ὑποσχέθητε ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακούει εἰς τοὺς ἰκανωτέρους ὑμῶν. Ἔστε δὲ βέβαιοι ὅτι ἐὰν τηρήσῃτε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῇ ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μεγαλοφώνως τὸν ὄρκον τῶν νέων ὠρκίσθημεν πάντες, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς Ἀγραύλου δὲν ἐπαύσαμεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν ὅτι καὶ ἄλλαι Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ὑψηλοῦ αἰσθήματος τῆς φιλοπατρίας, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς διηγήθη δὲ τὰ ἑξῆς περὶ τῆς Τελεσίλλας, τῆς Ἀρχιδαμίας, καὶ τῆς Κρατησικλείας.

Ἡ ΑΡΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Τελέσιλλα, Λυρική ποιήτρια ἐξ Ἀργους, εἶχε κατ-

διαν ευαίσθητον, εξευγενισθείσαν διά τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως· ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν ἠγάπα θερμῶς τὴν πατρίδα τῆς. Ὅθεν, ὄτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυναικῶν, καὶ τεθείσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν συμπολιτῶν τῆς, ἐξάπτουσα τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν γενναϊότητα αὐτῶν διά τε τῆς ποιητικῆς λύρας καὶ διά τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος.

Τοιοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιάται ἐνικήθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελέσιλλαν προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρωίδος, φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἡρωικῆς φιλοπατρίας.

Ὁρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ὅτι « ἐκεῖται αἱ πόλεις εὐδαιμονοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται. » Ἐνὸς οἱ Ἕλληνες ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ἀπαθανατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλλας καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἡ Ἑλλὰς νύτῃ καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη ὄτε οἱ μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄρπαγες Κλέωνες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φωκίωνες ἔπινον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸ κύνειον.

Αἱ Σπαρτιατιδες Κατὰ τοῦ Πύρρου.

Ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἠπειρον περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του. Δις ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἐπὶ τῆς Μακεδονίας ἐβασίλευσε.

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ΄.)

Μεταβάς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς διαφόρους μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἡπειρον, καὶ τότε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πολιορκήσας δὲ τὴν Σπάρτην, ἐπαπεῖλει ἔφοδον κατ' αὐτῆς.

Τότε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης, μαθοῦσαι ὅτι ἡ Γερουσία ἐπρόκειτο νὰ διασώσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Κρήτην, ὅλαι μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδαμία ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ξίφος κρατοῦσα, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς Γερουσίας, καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι, ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκηται νὰ χαθῆ, οὐδεμία Σπαρτιᾶτις θέλει νὰ ἐπιζήσῃ. Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παρθένοι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖσαι δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών των κατὰ τὴν ὄραν τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἔφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιᾶτιδες, μένουται εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν, ὑπηρέτουν αὐτούς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφήν, καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιοῦντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχονον τοὺς μαχομένους, λέγουσαι πρὸς αὐτούς.

• Ἐνδοξος θέλει εἶσθαι ἡ νίκη σας, ἐὰν μαχομένοι νικήσητε ἐνώπιον τῆς Σπάρτης, ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος· γλυκύτατος δὲ θέλει εἶσθαι ὁ θάνατός σας, ἐὰν μαχομένοι ὑπὲρ πατρίδος πέσητε εἰς τὰς ἀγέλας

• τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς. »

Τοιουτοτρόπως ἡ Σπάρτη ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν γυναικῶν τῆς· ὁ δὲ Βουφρος ἀποκρουσθεὶς ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ.

Τόσον θαυμασία εἶναι ἡ δύναμις τῆς φιλοπατρίας, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, μεγαλοψύχους, καὶ τῆς πατρίδος σωτῆρας!

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω διηγήθη ὁ γέρον καὶ τὰ ἑξῆς·

· Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ἐυστέλλετο ἐπὶ τίνα καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν γραίαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησίκλειας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὁποῖαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλε σιωπὴν.

Ἐπὶ τέλους ὁμῶς ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε, καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιᾶτις ἀπήντησεν « Ἐὰν αὐτὸ » τὸ σῶμά μου, στελλόμενον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ἀλλά-

» γο... δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στείλέ το,
 » ε... τὸ τὸ ταχύτερον, πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ γή-
 » ρ... μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές εἰς τὴν
 » πατρίδα του. »

Ὅτε δὲ ἡ Κρατησίκλεια, μεταβᾶσα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια « Πρᾶξον τὰ πρέποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν
 » Σπάρτην· μὴ καταδεχθῆς δὲ ποτὲ νὰ βλασφημῇ ἡ πατρίς
 » χάριν μιᾶς γράϊας καὶ τινῶν παιδαρίων. »

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες! Ἐχοντες δὲ οἱ προπάτορες ἡμῶν τοιαύτας μητέρας, δικαίως διεκρίθησαν ὅπερ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των.

Αἱ μητέρες, οὐχὶ μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβῶδι τὰ παιδιά, κανονίζουν δλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζουσιν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἔτι γλυκύτερον γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Ἀκολούθως διηγήθη τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου.

Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ.

Ἐνθυμισθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς

Ἱστορίας πῶς ἐτελείωσεν ὁ ὀλέθριος Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἐκυρίευσεν τὸν Πειραιᾶ, κατηδάφισε τὰ μακρὰ τείχη, καὶ καταλύσας τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων, καθυπέταξεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριάκοντα Τυράννων.

Ἄλλ' ὁ Θρασύβουλος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ἔχη πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἰμοδόρων τυράννων κατασπαραττομένην, ἀποφασίζει γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

Ὅθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν τοῦ προσελύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινῶν, κυριεύει ἐξαίφνης τὴν Φυλὴν, χωρίον ὀχυρὸν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκρούων δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὀχυρόνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐπαπειλῶν ἐκεῖθεν τοὺς Τριάκοντα Τυράννους. Ἄλλ' οἱ Τύρανοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θρασύδειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τὰ βέβανα τῆς τυραννίας.

Ο ΠΕΛΟΠΙΑΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝΩΝ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ.

Τὸ ἀξιομίμητον παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασύβουλου ἐμμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας.

Δοξομανθής, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Διονυσίδης ἴδου

σίασεν ἐνώπιον τῆς φιλαρχίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχροῦ παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτιατικὴν φρουρὰν.

Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ταύτης κατοχῆς, ἐκυβέρνησα ἀτίμως καὶ παρανόμως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καὶ τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἰσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὁμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος, ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν, ποτὲ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἐνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτὲ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι αἰσχροὺν καὶ ἀνόσιον εἶναι γὰ παραμελῆ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων ὀπλων, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμότερος ὁ ἔντιμος θάνατος παρὰ τὴν ἀτιμὸν ζωὴν, δὲν ἔπαυε προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος των.

Ὅτε δὲ τὰ πατριωτικά του σχέδια ὠρίμασαν, μεταβάς μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὰς Θήβας, κατώρθωσε καὶ τὸν αἰσχροὺν προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουρὰν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πράξιν τοῦ Πελοπίδου ἀσελήνη τῆς τοῦ Θρασυβούλου.

Ἐκτοτε δὲ Πελοπίδᾶς δὲν ἔπαυσεν ἀγωνίζεσθαι καὶ διακινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλότατης πατρίδος του.

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του, ὥστε ὅτε ποτὲ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτόν, ἐξερχόμενον εἰς ἐκστρατείαν, νὰ προσέχῃ τὴν ζωὴν του, « ὦ γυναῖκα, εἶπε πρὸς αὐτήν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀλλῶν καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των. »

Διολούθως δὲ Γεροστάθης μᾶς ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον τοσοῦτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιώδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἡσύχως καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπράτιμψε νὰ πῖν τὸ κώνειον. παρὰ νὰ βλάβῃ τὴν φιλότατην πατρίδα του, δίδων παράδειγμα ἀσεβείας πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ διηγήθη.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙῳ.

Ἐνῶ δὲ Σωκράτης, καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἐπερίμενεν ἀταράχως ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πῖν τὸ θανατηφόρον κώνειον, οἱ φίλοι καὶ μαθηταὶ του, μὴ ὑποφέροντες νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοίμασαν ἐν ἀγνοίᾳ του ὅλα τὰ μέσα τῆς δραπετεύσεώς του, καὶ τῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀσφαλούς διασώσεως αὐτοῦ

Ἀυγὴν τινὰ ἐγειρόμενος δὲ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπέ-

τὸν ἥσυχον ὕπνον, τὸν ὅποιον μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ εὐ-
 συνείδητοι ἄνδρες καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ
 θανάτου τῶν δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει καθήμενον
 πλησίον τῆς κλίνης του τὸν φίλτατον μαθητὴν του Κρί-
 τωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ
 δεσμωτήριον, διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του
 ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσῃ τὸ κώνειον,
 καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπέσῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ
 τῆς φυλακῆς, καθόσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο
 ἔτοιμα.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀκούει μὲ ἀταραξίαν
 τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του, ἀποκρούει
 ἀφ' ἐτέρου τὴν ἰδέαν τῆς δραπετεύσεως καὶ τὰς παρα-
 κλήσεις τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ εὐπέθεια εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰς
 ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἦτο, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸ
 ἱερώτερον χρέος παντὸς πολίτου, ἀγαπῶντος ἀληθῶς τὴν
 πατρίδα του· ἐπροτίμησε λοιπὸν νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ
 καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του, παρὰ νὰ δραπετεύσῃ πα-
 ραβιάζων οὕτω τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ τὸ καθή-
 κον τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου.

Διὰ νὰ καταπέσῃ δὲ περὶ τούτου καὶ τὸν φίλον του
 Κρίτωνον, ὅστις ἐπέμενε ἐπιθυμῶν τὴν διάσωσιν τοῦ δι-
 δασκάλου του, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς:

• Εἶν, φίλε Κρίτων, ἤθελον ἀποφασίσῃ νὰ δραπετεύσῃ
 ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρις ἤθελον παροῦ-
 σαι ἐνώπιόν μου καὶ ἤθελον μὲ εἰπεῖ

• Τί κάμεις, ὦ Σώκρατες; Ἀπεφάσισας νὰ μᾶς κα-
 ταπέσῃς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ

Μηροδέστε και Παρθός και τῶν ἄλλων ἀπάντων τιμώτερον ἐστὶν ἡ Παρθός.

κόλις, όταν οί νόμοι της δὲν φυλάττωνται, ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων της δὲν ἐκτελῶνται; Φρονεῖς ἴσως ὅτι σὲ ἠδικήσαμεν, καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ μᾶς παραβιάσης; Ἄλλ' ἔλησμόνησας τὴν διδασκαλίαν σου μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ; Ἡ Πατρίς, ὦ Σώκρατες, διὰ τῶν νόμων της καὶ διὰ τῶν φροντίδων της ἐγέννησεν, ἔθρεψεν, ἐξεπαίδευσε καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι τέκνον μου, εἶσαι θρέμμα μου· πῶς λοιπὸν τολμᾶς νὰ μὲ βλάβῃς; Ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σὲ ραπίσωσιν, ἢ ἄλλως πως σὲ κακοποιήσωσιν, ἔχεις ποτὲ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψῃς κατ' αὐτῶν τὸ ράπισμα ἢ τὴν κακοποιίαν; Οὐχὶ βεβαίως. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ Πατρίς εἶναι πολὺ τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς προγόνους σου· ὅτι πρέπει νὰ σέβῃσαι καὶ νὰ περιποιῆσαι αὐτήν, καὶ τοι θυμωμένην καὶ ἄδικον, καὶ ὅτι εὐπειθῶς χρεωστεῖς νὰ πράττης πᾶν ὅ,τι ἡ Πατρίς διατάττει, καὶ νὰ πληγῶθῃς εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ὑπὲρ αὐτῆς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι, ἐὰν δὲν ἦναι ὅσιον νὰ παραβιάζῃ τις τοὺς γονεῖς καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ὅσιον εἶναι νὰ παραβιάζῃ τις τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς;

— Τί ἠδυνάμην, ὦ φίλε Κρίτων, ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς σοβαρὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τῆς πατρίδος; ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης. Ὁ δὲ Κρίτων, μὴ ἔχων τί ν' ἀπάντησιν, παρεδέχθη, ἂν καὶ λυπούμενος, ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου του, καὶ ἔπαυσε παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ.

Τοιοιουτρόπως δὲ ὁ φιλόπατρις Σωκράτης ἔπειε τὴν ἐπιουσαν τὸ κώνειον, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μάρτυς τῆς ἀρετῆς, τῆς φιλονομίας, καὶ τῆς φιλοπατρίας του.

Ἀκολουθῶς διηγήθη ὁ γέρων ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας τὸ ἐξῆς ὠραιότατον παράδειγμα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς φιλοπατρίας.

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΡΗΓΟΥΛΟΣ.

Περὶ τὰ 256 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε διήρκει ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ὁ Μάρκος Ῥήγουλος, ὢν ὑπατος τῆς Ῥώμης, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλων στρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῆς Καρχηδόνας.

Κατ'ἀρχὰς ἐνίκησεν εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ὅτε οἱ Καρχηδόνοι ἐκλεξαν ὡς στρατηγόν των Λακεδαιμόνιον τινα, Ξάνθιππον καλούμενον, κατώρθωσαν καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Μάρκου νὰ καταστρέψωσι, καὶ αὐτὸν μετ' ἄλλων πεντακοσίων Ῥωμαίων νὰ αἰχμαλωτίσωσι.

Πέντε ὀλόκληρα ἔτη ἔμεινε αἰχμάλωτος ὁ Ῥήγουλος ἐντὸς τῆς Καρχηδόνας. Ὅτε δὲ οἱ Καρχηδόνοι, νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ προτείνωσιν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, συναπέστειλαν καὶ τὸν Ῥήγουλον, λαβόντες παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει ἐπανέλθει εἰς τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας του, ἂν ἡ Ῥώμη ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις των. Συναποστέλλοντες δὲ καὶ τὸν Ῥήγουλον, ἠλπίζον ὅτι ἤθελεν ὑποστηρίξει τὰς προτάσεις των πρέ-

σβεών των, ὅπως ἐλευθερωθῆ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἄλλ' ὅποια ἤ ἐκπληξίς καὶ τῶν Καρχηδονίων πρέσβων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὅτε, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς Καρχηδονικὰς προτάσεις, κατεπολέμησεν ἐνθέρμως αὐτάς, ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ῥώμης, θυσιάζων οὕτως ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος τοῦ πᾶν ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον.

Ἡ Γερουσία τῆς Ῥώμης, πεισθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ φιλοπάτριδος Μάρκου, ἀπέρριψεν ὅλας τὰς προτάσεις τῶν Καρχηδονίων, καὶ παρεδέχθη τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου.

Τότε δὲ οἱ φίλοι τοῦ Ῥηγούλου ἐπροσπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προβλέποντες ὅτι, ἀν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἤθελεν ἐπανελθεῖ εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὁ θάνατός του ἤθελεν εἶσθαι βέβαιος.

Ἀλλὰ φιλοπατρία ἀληθῆς ἄνευ μεγάλης ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ Ῥήγουλος, ὢν φιλόπατρις, ἀναγκαιῶς ἦτο καὶ ἐνάρετος, φίλος τῆς τιμῆς, καὶ ἐπομένως φύλαξ πιστὸς τῶν ὑποσχέσεών του. Ὄθεν, ἀποκρούσας τὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τῶν σύμπολιτῶν του, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν πρέσβων εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου μαρτυρικὸς θάνατος ἐπεσφράγισε τὸν βίον τοῦ ἐνδόξου τούτου πολίτου τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ἔθνη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀποθάνωσι γενναίως ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι ἔθνη χαμερπῆ καὶ χαῦνα, ἀνάξια ἐλευθερίας, ἀνάξια εὐγενοῦς ὑπάρξεως.

Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία δὲν δύνανται

ν' ἀποκτηθῶσι, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ διατηρηθῶσιν, εἰάν ἕκαστος πολίτης δὲν ἦναι πάντοτε ἱκανὸς καὶ ἕτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ πατρίδος.

Δὲν εἶναι δέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, οὔτε ἀδύνατον, οὔτε δύσκολον νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι οἱ πολῖται. Ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Λυκοῦργος εἰς τὴν Σπάρτην μᾶς ἀπέδειξαν πόσον θαυματουργὸς εἶναι ἡ παιδιόθεν ἔμφρων καὶ σκόπιμος ἀνατροφή τῶν πολιτῶν.

Διατηρήσατε λοιπόν, φίλοι μου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοπαίδων, ζωηρὰν καὶ ἀκμαίαν τὴν ὑγείαν σας διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος, καὶ τῆς σωφροσύνης.

Ἐνισχύσατε, ὡς ἐκεῖνοι, διὰ τῆς τακτικῆς σωμασκίας καὶ τῶν κόπων τὰς σωματικὰς σας δυνάμεις.

Ἀσπάσθητε ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν φιλοτιμίαν, τὰ γράμματα, τὴν ἀρετὴν, τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν ἐργασίαν.

Ἀγαπήσατε, ὡς τέκνα τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν γλυκυτάτην θρησκείαν τῶν γονέων σας, καὶ ἐκτελεῖτε πάντοτε τὰ θεῖα αὐτῆς παραγγέλματα.

Ἐμπνεύσθητε δέ, ὡς οἱ πρόγονοί σας, ὑπὸ εὐγενοῦς φιλοπατρίας. Καὶ τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλετε ἀναφανῆ καὶ ὑμεῖς πολῖται ἄξιοι μεγάλης καὶ ἐνδόξου πατρίδος.

Βεβαίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν τιμὴν εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅσοι λοιπόν, ἐκφωνοῦντες μετ' ἐνθουσιασμοῦ

• Θάνατος ὑπὲρ πατρίδος εἶν' ἀθάνατος ζωή,

• Εἶναι δόξα αἰωνία καὶ ἡρωϊκὴ τιμή, »

θυσιάζουσαν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ πολυτιμότερα τέκνα αὐτῆς· ἀλλ' οὐχ ἦττον φιλοπάτριδες εἶναι καὶ ὅσοι δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος ὑποκύπτουν προθύμως εἰς ἄλλας θυσίας.

Ο ΔΥΚΟΥΡΓΟΣ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΕΞΟΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ Δυκοῦργος, ἐρωτήσας τὸ μαντεῖον περὶ τῆς νομοθεσίας του, εὐχαρίστως ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ νόμοι του ἦσαν καταλληλότεροι ὅπως προαγάγῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης, ἂν οἱ Σπαρτιᾶται ἐξακολουθήσωσι τηροῦντες αὐτούς.

Τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῦ μαντείου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· ἀποχαιρετίσας δὲ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, φοβούμενος μὴ λυθῇ διὰ τῆς ἐπανόδου του ὁ ὄρκος τῶν συμπολιτῶν του, καὶ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης· διότι οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον ὀρκισθῆ ὅτι θέλουν φυλάξει αὐτούς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

Τοιαύτη ἦτο ἡ φιλοπατρία τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός! Ἄν καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρίδος γῆς, μακάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὁ Δυκοῦργος ὁμῶς διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, καὶ ἐκουσίως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας του δὲ ταύτης οἱ Σπαρτιᾶται, διατηρήσαντες τὰς σφᾶς αὐτοῦ διατάξεις πεντακόσια ὀλό-

κληρα ἔτη, ἐξηκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἔνδοξοι. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ἀνήγειραν ἱερὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατ' ἔτος ἐθυσίαζον, τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην θεόν.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΤΑΞΕΡΕΗΣ.

Ὁ Ἴπποκράτης, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, ὁ μέγας ἰατρός τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Κῶ, ἐπωνομάσθη δὲ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος πατὴρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίας.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν μεγάλην ἰατρικὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλλήνου ἰατροῦ Ἴπποκράτους, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλουσιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἄλλ' ὁ Ἴπποκράτης ἀπέβαλε καὶ τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, καὶ εὐχαρίστως ἐθυσίασε τὸ ἀτομικὸν του συμφέρον, προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν ὁμοεθνῶν του, καταμαστιζομένων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὑπὸ θανατηφόρου λοιμοῦ.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων χάριν τῆς καταστροφίσης πατρίδος του ἔκαμει καὶ ὁ ἐκ Σταγείρων τῆς Μακεδονίας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποῖαν χάριν ἐπιθυμεῖ; « οὐδεμίαν ἀλλ'

λην, ἀπεκρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου. »

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἃς ἦναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἃς ἦναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ἂν θυσιάζητε καὶ γὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἱερόν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριεύμενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ἡ φιλοπατρία !

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσίαζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμίνα δὲν ἐκυρίευσεν τὸν θυμὸν του, καὶ δὲν ἐθυσίαζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης, θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἰσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωϊσμοῦ, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασεν τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδου.

θην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμίνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθείς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἄλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος, κυριευόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς δοξομανίας, ἐπροκάλεσε τὴν κατὰ τῆς Σικελίας παράφρονα ἐκστρατείαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Πausanias, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχρὰ πάθη τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας, κατήντησεν αἰσχρὸς τῆς Ἑλλάδος προδότης, καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Ὁ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλητος καὶ Λύκων, αὐτοὶ οἱ τρεῖς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθονεροί, καὶ ἐκδικητικοί, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον τέκνον τῆς.

Ἐὰν λοιπὸν τὰ πάθη ἦναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν φιλοπατρίαν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ πᾶν ἐλάττωμα, ἀπὸ πᾶσαν κακὴν ἐξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας. Τὰ παραμικρότερα ἐλαττώματα παραμελούμενα, αὐξάνουν, προχωροῦν, καὶ ἐπὶ τέλος καταντῶσι πάθη τρομερὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὀλέθρια· ἀπαράλλαχτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἥσυχα ρυάκια, τὰ ὁποῖα προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μεταβαλλό-

μενα ἐπὶ τέλους εἰς πλατυτάτους, ὀρητικούς, καὶ ἐπι-
κινδύνους ποταμούς.

Ἐὰν δέ, ὡς τέκνα φιλόστοργα, αἰσθάνησθε ἀπὸ τοῦδε
πόθον τοῦ ν' ἀναφανῆτε χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς
γέροντας γονεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθή-
σατε ἀπὸ τοῦδε νὰ αἰσθάνηται ἡ ψυχὴ σας καὶ πρὸς τὴν
μεγάλην μητέρα, τὴν φίλην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς
τότε θέλει εὐλογήσει τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδὰς, τοὺς
κόπους, καὶ τὰ ἔργα σας· ὁ δὲ εὐγενῆς πόθος τῆς ψυχῆς
σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῆ.

Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἅς ὁμοιοῦ μετὰ
τῶν συμπολιτῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς
τὴν Σαλαμίνα, προσφέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς
τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα.

Ἄς μὴ φθονῶμεν, ἅς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς
ἰκανωτέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμφρονεστέρους
ἡμῶν· ἀλλὰ προθύμως συντρέχοντες αὐτούς, ἅς ὠφελώ-
μεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ πατρίς ὑπὸ τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς
πείρας αὐτῶν.

Τοὺς δὲ κατωτέρους ἅς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλι-
κὴν καὶ ἐνθαῤῥυντικὴν χεῖρα ἅς τείνωμεν πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ ἡμεθα πάντοτε πρόθυμοι πρὸς
γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πα-
τρίδος, τοιοῦτοτρόπως ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπο-
λεμῶμεν καὶ πάντας τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς.

Οἱ ἐσωτερικοὶ δὲ οὗτοι ἐχθροὶ εἶναι, παιδία μου, ἡ
ἀκηρία, ἡ κακοήθεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδι-
κία, καὶ τὸ ἔγκλημα.

Ὅσακις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προτείνε-

ται ἢ ἐκτελεῖται ὑπό τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἄς μὴ ζηλεύωμεν, ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἄς μὴ συκοφαντῶμεν· ἀλλ' ὀλοψύχως ἄς ὑποστηρίζωμεν αὐτό, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἂν ἐγινέν ἡ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συνωφελοῦμεθα καὶ τιμῶμεθα.

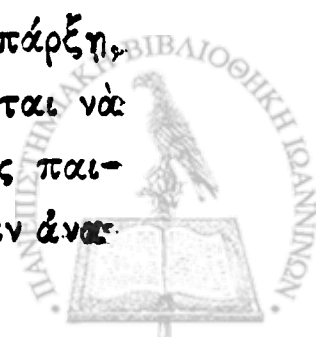
- « Ὁ -ν ἢ μήτηρ εὐτυχῆ, ὅλοι συνευτυχοῦμεν,
 » Καὶ ὅταν ἦναι εὐδοξος, ὅλοι συνευδοξοῦμεν.
 » Ἀλλ' ὅταν πέσῃ εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,
 » Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῆ εἶναι καὶ τὰ παιδία! »

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας ἀντὶ τὰ φαρμακεύη, ἀπ' ἐναντίας ἄς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν· διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίξας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτόν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ ὀλοκλήρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμίνα διέσωσεν.

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ φιλόπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀνα-

φανῆ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πείρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτε ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας.

Πολίται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἐνασχολήσεως, καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος κοπιάσατε, φίλοι μου, ἐνόσω εἴσθε νέοι, οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμάτων ὅπως καλλιεργήσητε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερὸν ὅπως ἀποκτήσητε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν ἡμέραν τινὰ παρυσιασθῆτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρός, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς, ὡς ὀκνηρεῖς ἠὲ ἄσωτοι υἱοί, τροφὴν καὶ περίθαλψιν.

Ἄσυγκρίτως δ' αἰσχρότερον καὶ ἀναιδέστερον θέλει εἶσθαι ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, δι' ἔλλειψιν ἰδίων καταντήσητέ ποτε σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικούς, οὔτε τοὺς στρατιωτικούς δύναται ποτε ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κιγκινάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἐνδοξὸς στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγροὺς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἤντλει τὸ

ὕδωρ, ἐνῶ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἐὰν ἀγαπᾶτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστράφητε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῇ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἐὰν δέ ποτε ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὑποκύψητε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσητε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς.

Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγούμεναι δικαίως καὶ αὐθορμήτως ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολίζουσι βέβαια καὶ ἐνθαρρύνουσι τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεθα ἀμαυρόνουν καὶ ἐξευτελίζουσι καὶ τοὺς ἐπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὥραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγῶνων σας ἄς ᾖ ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας.

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας, καὶ ὁ Πελοπίδας, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπηθανατίσθησαν. « *Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν* » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἄν δέ ποτε ἡ πατρίς, καὶ τοι εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῇ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσητε, μὴ ἀγανακτήσητε· ἀλλ' ἐνθυμήθητε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, καὶ ὁμοίως

εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· τὸν Κίμωνα ἐξωστρακισμένον, ἀλλὰ τρέχοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῆ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του· τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν του, ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων· τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ κώνειον, ἀλλ' εὐπίθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων των συνιστῶντας.

Ποτὲ δὲ μὴ ταυτίσητε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος· καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῆ ὅπωςδῆποτε ἡ πατρίς.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἤστραπτον, αἱ παρειαὶ του ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι του ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνὴ του μελωδική.

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμὸς ἐκυρίευσον τὸν Γεροστάθην ὁσάκις περὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο· λύπη δὲ καὶ μελαγχολία ἐζωγραφίζοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ὅτε περὶ τῶν δεινῶν τῆς πατρίδος ἀνέφερεν. Ἀλλ' ὅτε περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς ὠμίλει, γλυκὺ μειδίαμα ἐφαίνετο εἰς τὰ χεῖλη του, καὶ ἀκτίνες ἐλπίδος ἐλαμπον ἐπὶ τοῦ μεγάλου μετώπου του.

Ποτέ, ποτὲ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἶσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικὰς μας καρδίας.

Ὅτε πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀπεχωρίσθημεν, μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους, γεγραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμα-

χίου χάρτου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

«*Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία*
 »*Πάλαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, Πατρίς μου σεβασμία!*
 »*Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,*
 »*Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου!*»

~~~~~

Η ΔΥΣΙΣ.

«*Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ*
οὐδὲν κακὸν οὔτε ζῶντι
οὔτε τελευτήσαντι.»

(Πλάτωνος.)

Φθινοπωρινὴν τινὰ ἑσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ νὰ μᾶς δείξη ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περιπτῶν ἐτῶν εἶχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσης! Ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου πρῶτην φορὰν εἶδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλαν καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν.

Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου εἶδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρός εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! ἐκεῖνος ἦτο ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατος!

Ὁ λόφος ἦτο ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερὴς ὁ δὲ γέρων πολὺ
 ἔκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον δροσερά ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος
 βορείου ἀνέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου ὁ βορέας
 ἐφύσα μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος
 αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ
 ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῆ ὑπὸ τὸν ὄριζοντα, ὁ δὲ Γε-
 ροστάθης ἐπροκάλεσε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγα-
 λοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμηδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς
 ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτο
 ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συννέφων· ἄλλα ἐξ
 αὐτῶν ἐφαίνοντο ὀλόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλο-
 γώδη, καὶ ἄλλα ἰοειδῆ· ὠραιότατη δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ
 ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ δύουσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν,
 εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθριῶντων βουνῶν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὄριζοντα, ἡ ἐπι-
 χρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων
 βαθμηδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν
 ἅπασαν τὴν φύσιν.

— Τοιοῦτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἔδυσε καὶ
 τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐ-
 τοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὄριζοντος καὶ ὁ πολιτι-
 σμὸς, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ
 δόξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας, σκότος καὶ
 ἀθυμία περιεκάλυψαν ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ἔστις ἤδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων,
 λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατείλει αὐριον, διὰ νὰ φωτίσῃ

καὶ Ἰωογονήσῃ καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἐξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατείλῃ πάλιν, καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ δρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταί, καὶ ἅπανσα ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης ;

Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἃς εὐχόμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδία μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἐσπέραν πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν·

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς· ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἃς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην. Ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἃς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες καὶ αὐξάνοντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξήκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψῦχος ἐγένετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γεροστάθης συνεκαλύφθη, καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του, ὅπου τῷ νύχθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ.

Ἄλλ' αἱ καλονυκτικαὶ εὐχαί μας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διήλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιούσαν δὲν εἶδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι, ἔχων

θέρμην και βήχα σφοδρότατον, προσεκάλεσε πρὸς ἐπίσκεψίν του τὸν ἰατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἄτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχεν εἰσέτι παρὰ ἓνα και μόνον ἰατρὸν και αὐτὸν ἐμπειρικόν. Τὸ δὲ ζεστὸν χαμαίμηλον και ἡ θερμολουσία, τὰ ὁποῖα διέταξε, δὲν ἀπήλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινά του, ἀν και πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτόν. Τὴν ἐπιούσαν ἡ θέρμη ἐπανῆλθε σφοδροτέρα, και ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχὸς ἔτι μᾶλλον ἠνωχλήθη.

Ὀλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάρραξεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Οἱ δὲ προεστῶτες, βλέποντες τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα ἔφιππον, διὰ νὰ προσκαλέσωσιν ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα και εὐυπόληπτον ἰατρὸν I. T.

Ὁ ἰατρὸς I. T., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιότιμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς και ἐλπίδος.

Ματαίᾳ ὁμως και διαβατικῇ ἀνεφάνῃ και ἡ ἐλπίς και ἡ χαρὰ μας. Κατηφῆς και περίλυπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἰατρὸς, εἶπε πρὸς τοὺς προεστῶτας — Λυποῦμαι, διότι πολὺ ἀργὰ ἔφθασα ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἡ φλόγωσις ἐκορυφώθη, και μικροτάτη ἐλπίς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἐμείναμεν ὅλοι, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικούς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ.

Τὸ Σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχεν ἐρημώσει ἀπὸ τὰ χαράγματα δὲ μέχρι τῆς νυκτὸς περίλυποι και σκυθρωποὶ ἐσυσσωρευόμεθα ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ ἀ-

σθενοῦς, περιμένοντες νὰ μάθωμεν εὐχάριστόν τι περὶ τῆς υγείας αὐτοῦ.

Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἡμῶν, ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι φιλοφρόνως τὸν ἀσθενῆ.

Ἄξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, τὴν ἧ ποίαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων ἀνεξαιρέτως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἀνδρός. Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας!

Ἐν τούτοις ὁ ἰατρός, ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, διέταξε διπλὴν φλεβοτομίαν καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ τινα ἰατρικά, τὰ ὅποια μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τὴν ἐπιούσαν εὐχάριστως ἐμάθομεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὢν ὀλίγον καλλίτερα, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ· σιωπηλοὶ λοιπὸν εἰσήλθομεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς.

— Καλῶς ἦλθετε, μικροί μου φίλοι, μὲ φωνὴν βραγχήν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω πρὶν διὰ παντὸς σᾶς ἀποχωρισθῶ· εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσήκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχὴν μου.

Ἐπὶ σφοδροῦ βηχῆς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος· ἡμεῖς δὲ, ἀκούσαντες περὶ ἀποχωρισμοῦ, ἤρχισαμεν νὰ ὀδυρώμεθα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀγωνιῶν ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδιά μου, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρον, ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχῆς δὲ ὁ ἀποθνήσκων ἐν τῷ μέσῳ τόσων φίλων. Μὴ κλαίετε,

φίλοι μου, μὴ φοβεῖσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ ἐλεήμων Θεὸς πολλάκις παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ μελλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις· εἶναι ἐλπίς ἰλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας ὑπάρξεως, εἶναι ἀθανασία ἀτελεύτητος, ἥ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος εἶναι μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆν ἐπίγειον εἰς τῆν οὐρανίαν ζωὴν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα θέλομεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παροῦσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν εἰσερχόμεθα, ὅπως δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυναθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῆς φθαρτῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν, καὶ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων.

Ἐὰν ἐν κακίαις καὶ ἁμαρτίαις ἤθελον διέλθει τὸν βίον, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ βεβαίως ἤθελον θρηνεῖ, ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ὑψίστου καὶ σεῖς δὲ τότε δικαίως ἠθέλετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἄλλ' ὅστις, παιδία μου, ἀποθνήσκει μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις, ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθὴν, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ τρέμη, οὐδὲ νὰ λυπηταὶ μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ' ἐναντίας ἂς χαίρη καὶ ἀεὶ ἀγάλληται, διότι πρὸς αὐτὸν ὁ δίκαιος Κριτὴς φωνάζει « *Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἰσελθε εἰς τὴν αἰώνιον γαρὰν τοῦ Κυρίου σου.* »

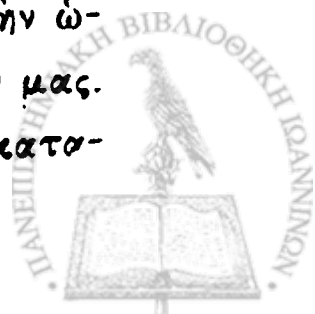

Μὴ κλαίετε λοιπόν, ἀγαπητοί μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ σώματά μας πρόκηται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ὁμῶς ψυχὰί μας ποτὲ δὲν θέλουν ἀποχωρισθῆ. Ἡ ἰδική μου, μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θέλει καθικετεύει τὸν Ὑψιστον ὅπως σᾶς φωτίζη καὶ καθοδηγή πάντοτε εἰς τὴν δδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ τοιουτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ, ἔάν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσητε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν φίλον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογιζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρων Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοί, ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ἠϋξήσαν ἔτι μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδυρμούς ἡμῶν, καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος, κατεβρέχομεν αὐτὰς μετὰ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρων, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠσπάσθη, καὶ μᾶς ἠϋλόγησεν· ἡ δὲ συγκίνησις αὕτη τῷ ἐπέβαλεν ἐπὶ τινα ὥραν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλος διέκοψε διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων, οἵτινες βαθέως ἔμειναν ἐντυπωμένοι εἰς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανέρχονται εἰς τὰ ὦτά μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὕτη ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς παρηγόρησεν· αὕτη μᾶς ἐδίδαξε μετὰ καρτερίαν καὶ μετὰ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινά μας· αὕτη διετήρησε τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά μας, τὴν ὠραίαί μας γλῶσσαν, καὶ τὸν ἐνδοξὸν ἑλληνισμὸν μας. Ὑπὸ ὁποιασδήποτε περιστάσεις, ὑπὸ ὁποιουσδήποτε κατα-

διωγμούς ἢ σατανικὰς ξένων βλάβους καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, μείνατε πάντοτε πιστοί, ἡνωμένοι καὶ ἀκράδαντοι ὑπὸ τὴν ἀγίαν σημαίαν τῆς, ὅπως διατηρηθῆ οὕτω τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἐν καὶ ἀδιαίρετον.

Μετὰ Θεὸν δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δέ, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς εὐγενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας ἀναδείχθητε προσφιλεῖς τέκνα καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων ὑμῶν.

Προσέχετε ἐπομένως τὴν ὑγείαν σας, φωτίζετε τὴν ψυχὴν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, ἀσπάσθητε τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετάς, καὶ ἀποφεύγετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἐχόντες δὲ κατὰ νοῦν ὅτι τὸ μὲν γήϊνον σῶμά σας θέλει ἐπανεέλθει εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχὴ σας θέλει μεταβῆ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὴ παύσητε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ Πλάστου παιδοὶ νὰ παρουσιασθῆτε.

Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαίνοντες, πολλὰς κακίας καὶ πάθη δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσει, παιδία μου· εἰς πολλὰς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκῆτως ἴσως θέλετε ἐκτεθῆ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομείνατε, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραι, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες εὐχαριστεῖτε καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν.

Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰσχυρῶν παθῶν μὴ ἀπελπισθῆτε, διὰ νὰ μὴ καταντήσητε μισάνθρωποι, καὶ ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄχρηστα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ δειλιάσητε δέ, διὰ νὰ μὴ καταστραφῆτε ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ

γενναίως καὶ ἐμφρόνως παλαίσατε, ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῆ νικηφόρος.

Οὐδεὶς Ὀλυμπιονίκης ἄνευ ἀγώνων· ἀγώνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξέλθητε νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, ὡς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθε ποτὲ ὁ Θησεύς.

Μὴ παραμελήσητε δὲ τὸ παρόν, ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθόν παρήλθε, τὸ δὲ μέλλον ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον.

Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

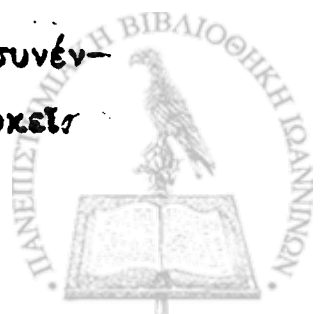
Τοιουτοτρόπως ἡ αὔριον θέλει σᾶς εὕρισκει πάντοτε καλλιτέρους καὶ εὐτυχεστέρους. Ὄταν δὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εἴθε ν' ἀφήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἴχνη τινὰ διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κινδυνώδη τοῦ βίου λαβύρινθον.

Ἵπάγετε τώρα, παιδιά μου, ἡσυχάσατε... μὴ κλαίετε πλέον... θέλομεν ἐνταμωθῆ ἄλλοι πάλιν... ἂν ὄχι ἐπὶ τῆς γῆς... βεβαίως ὁμως εἰς τὸν οὐρανόν. »

Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του, καταφιλοῦντες τὰς χεῖράς του· ὁ δὲ γέρων καὶ πάλιν μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς νηλόγει.

Ἄλλ' εἰσελθὼν ὁ ἰατρός, καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνήν, μᾶς προσεκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν.

Ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας· ἕκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκερὴ φωνήν του!

ΑΙ ΤΡΑΒΥΓΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΒΟΥ.

Ἡ πρῶνὴ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας συνα-
 ταραξεν αὐτόν, καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν ἀσθένειάν του. Ὁ
 ἰατρός ἐπανελάβε τὰς φλεβοτομίας· ἀλλὰ μικρὰ βελτίω-
 σις ἀνεφάνη. Ὁ γέρον ἐζήτησε τότε ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ
 εὐχαριστήσῃ τοὺς προεστῶτας διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φρον-
 τίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ
 μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ κοινω-
 νήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου
 χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδα-
 σκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλονῶν τοῦ
 χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιάσεως, τὴν ὁ-
 ποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς κατὰ τε τὴν διάρ-
 κειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἡθέλησε τότε ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ τὸν ἀγαπητόν του
 κῆπον. Ὅτε δὲ ἤνοιζαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου,
 βλέμμα μελαγχολικὸν ἔρριψεν ὁ γέρον εἰς τὰ ἄνθη καὶ
 εἰς τὰ δένδρα τοῦ κήπου του.

Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαραμμένα παρουσιάσθησαν εἰς τοὺς
 ἐσθαλμούς του· κατάχλωμα δὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα
 τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπιπτον κατὰ γῆς.

— Οὕτως, εἶπε τότε ὁ γέρον, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρω-
 ποι ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἷς καὶ αὔριον
 ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ
 παρῆλθον! ἀλλ' οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἀπαλὰς
 καρδίας τῶν μικρῶν μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπεί-
 ρω, εἴθε νὰ μὴ μαρανθῶσι ποτέ! Εἴθε ἡμέραν τινὰ νὰ
 βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν εἰς τὴν πατρίδα νὰ

καρποφορήσωσιν! Αὐτὴ εἶναι ἡ θερμότερα εὐχὴ τῆς ψυχῆς μου. Εἰς Σὲ δέ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους σου διδασκάλους ἀναθέτω τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς.

Ἐξακολουθήσατε φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώσεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμνάζετε καὶ ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν, τὴν καλλιαισθησίαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν αἴσθημά των. Συνειθίζετε αὐτοὺς εἰς τὴν σεμνότητα, τὸ σέβας, τὴν ὑπομονήν, καὶ τὴν φιλοπονίαν καὶ μὴ ἐπιτρέπετέ ποτε εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι τὸ φθαρτὸν σῶμά των περισσότερον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των Ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος διάπλασις τῶν Ἑλληνοπαίδων ἄε ἦναι ὁ κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὄλων τῶν ἀγῶνων καὶ ὄλων τῶν διδασκαλιῶν σας.

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσων εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακοπτόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βηχός, ὡς ἀκολούθως μας ἔλεγον οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν κῆπον τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμοὺς του, ὠψώσας δ' ἔπειτα πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα, « Θεέ μου, εἶπε, πόσα δένδρα ἠξιώθην γὰ ἶδω ἀνεστημένα! . . . ἀλλὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος . . . » Καὶ μὲ τῆς πατρίδος τὸ γλυκύτετον ὄνομα εἰς τὰ χεῖλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδυσε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχὴ του, ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήινα ἕσμά της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πλάστου. γ

Ε. Ζηζιουδης

Οἱ προεστώτες, οἱ διδάσκαλοι, καὶ ὁ ἱερεὺς συνήλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀφῆκε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε. Μεταξὺ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὅποια ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὔρον περικάλυμμα, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν « Ἡ διαθήκη μου. »

Ὁ ἱερεὺς, ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα, ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἔγγραφο, τὸ ὅποιον πραγματικῶς ἦτο ἡ ἰδιόχειρος διαθήκη τοῦ γέροντος

Τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε τὸ πρωτότυπον διεσώθη, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτέ· ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ καταχωρήσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ὅσας ἐκ τῶν διατάξεων τῆς διετήρησεν ἡ μνήμη μου

Κατ' ἀρχὰς ἐζήτηει συγχώρησιν παρὰ πάντων, ὅπως καὶ ὁ πολυεὐσπλαγχνος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἐκούσια καὶ ἐκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολουθῶς ἔλεγεν ὅτι, μὴ ἔχων ἴδια τέκνα, οὐδὲ συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους τοῦ ἀποκαθιστᾶ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του.

Ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτά, διέταττε νὰ μένωσι τὰ χρήματά του διαρκῶς εἰς τινὰ Τράπεζαν· διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ ἐξακολουθῇ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἀφθάρτα καὶ ἰληθῶς πολύτιμα κττ-ματα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπιχαρπίαν τοῦ κήπου του ἀνέθε-
εν εἰς τὸν συμμαθητὴν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν
ἱπανέλθῃ, ἐξ Ἰταλίας ὁ ἀποσταλεὶς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκ-
μάθησιν τῆς ἰατρικῆς, νὰ μεταβῇ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης
ἕως σπουδᾶσθ τὴν γεωπονίαν, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς
τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν.

Ἐφ' ἁμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρε-
σιῶν τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου προσδιώριζε
ποσὸν χρηματικόν, ὅπως μεταβῇ καὶ ὁ νέος αὐτὸς εἰς τι
Εὐρωπαϊκὸν ὄπλουργεῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀπλοποιίας
καὶ τῶν ἄλλων σιδηρουργικῶν τεχνῶν.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξίν του ἐτελείονεν
ἐκφράζων λύπην ἐνδόμυχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὀπλων·
Ἡύχετο δὲ νὰ μὴ βραδύνη ἡ θεία ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν χρι-
στιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἅπαντες ὡς ἀδελφοὶ φιλά-
δελφοὶ ζῶντες, θέλουν ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς μίαν ποι-
μνην ὑπὸ ἓνα ποιμένα.

Ἀκολούθως ἡ διαθήκη προσδιώριζε χρηματικὰς χορη-
γήσεις πρὸς περίθαλψιν δυστυχῶν τινῶν γερόντων, ὀρ-
φανῶν, καὶ ἀδυνάτων χηρῶν.

Ἐπὶ τέλος ὠνόμαζεν ἐκτελεστὰς τῆς διαθήκης του
ταύτης ἄνδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρό-
βλεπεν ἕσον ἔνεστι προνοητικώτερον περὶ τῆς διαρκοῦς
ὑπάρξεως τοιούτων ἐκτελεστῶν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν
τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὴν κωμόπολιν τὰ τῆς
διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη
τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάτου· οἷοτι ἐκ τῆς διαθήκης αὐτοῦ
ἀνεφάνη ὅτι οὐχὶ μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον

ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

Τὴν κηδεῖαν τοῦ Γεροστάθου δὲν συνώδευσαν οὔτε τύμπανα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων στίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικὴ δρῶς κατῆφεια, βαθυτάτη θλίψις, στεναγμοί, καὶ δάκρυα συνώδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοί, ὀρφανά, καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου αὐτῶν.

Καὶ οἱ μὲν θλιθεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδεῖας τυμπανισμοί. ὁ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούντων ἦτο ἡ κατανυκτικὴ μελωδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοίγοντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδεῖας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλόανθρωποι, καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ των ἀγαλλόμεναι ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον γλαφυρὸν καὶ διδακτικώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε, ὅτε ὁ ρήτωρ ἔπαυσε, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν, παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὠραῖα κομψῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ρητόν, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασεν, ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου «ὅς δ' ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.»

Διατηρήσας δὲ ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτύμβιου, τοῦ γα-
ραχθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γέροντος, εὐχαρίστως κα-
ταχωρῶ τοῦτο ἐνταῦθα εἶχε δὲ οὕτως:

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ

Ο

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ

ΚΑΙ

ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ,

ΟΣ

ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΚΑΙ

ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΑΓΑΠΗΣΑΣ,

ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ,

ΚΑΙ

ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ

ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς
αὐτοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου
μετὰ τῶν περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Ξενοφῶντος. Φαί-
νεται δὲ ὅτι ἠθέλησαν οὕτω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν
καρδίαν τοῦ Γεροστάθου συνηνοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ
τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς συνηνονεν αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου
του μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀποδημίαν περιηγηθεὶς ἐσχάτως
τὴν Ἡπειρον, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Γερο-

σταθου. ὅπου τόσαι γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ηλικίας θερμῶς μ' ἐπροσκάλουν.

Ἄλλὰ τὴν μὲν κωμόπολιν εὖρον σχεδὸν ἔρημον ζήτησας δὲ μὲ πάλλουςαν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, δὲν εὖρον εἰμὴ ἐρείπια.

Περίλυπος μετέβην τότε ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώντων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων, ὅπως ἀσπασθῶ τὸν τάφον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος. Ἄλλ' οὐδὲ ἶχνος τοῦ τάφου του ὑπῆρχε πλέον!

Δυστυχεστάτη πατρίς! ἀνέκραξα τότε στενάζων βαθέως, δὲν θέλει λοιπὸν παρελθεῖ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἀπὸ σοῦ,

Ἄλλ' ὄχι! χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασις, εἶναι ἀμάρτημα. Ἄς ἐξακολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάντοτε διὰ τῆς παιδείας δέ, τῆς φιλοπονίας, καὶ ἀρετῆς ἄς ἐνισχύωμεν, ἄς ἀναπτύσσωμεν, ἄς πολλαπλασιάσωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἡμῶν ἐλπίδες βεβαίως θέλουν πραγματοποιηθῆ.

Τὸ τρόπαιον τῆς Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῆ τὸν νέον θεμιστοκλέα τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὐκλεία ἄς μὴ ἀφίνη τοὺς νέους ἡμᾶς Ἕλληνας νὰ κοιμώμεθα ἥσυχον ὕπνον· ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἄς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιοθῶμεν ἢ ἀποτινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαιμονίαν, ἐπαναφέροντες ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐδαιμόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν θλιβεράν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἀνεγείρω εἰς

αὐτόν, ἀντὶ τοῦ καταστραφέντος, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον ἴσως ἐκείνου, σύμφωνον δὲ μετὰ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἄνδρος διαθέσεις.

• Γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν, φίλτατε φίλων! •

ΤΕΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΗ
ΛΑΧΡΙΣΟΝΙΑ
ΑΓΕΩΝ ΑΡΙΘ

ΠΙΝΑΞ

ΓΟΥ

ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

	Σελ.
Ἡ πρώτη ἀγάπη	3
Ὁ πάππος, ὁ υἱός, καὶ ὁ μικρὸς Θωμᾶς	7
Ὁ Αἰνείας καὶ ὁ πατήρ του	9
Ἡ Σπαρτιᾶτις Χειλωνίς	10
Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ οἱ γονεῖς του	12
Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ὀλυμπιάς	13
Ὁ κῆπος καὶ ἡ καρδιά	14
Ὁ Κοριολάνος καὶ ἡ μήτηρ του	16
Ὁ Βάσιγκτων καὶ ἡ μήτηρ του	19
Μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα	21
Ὁ κλώνος καὶ τὸ δεμάτιον	23
Οἱ δύο μικροὶ φίλοι	25
Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ ὁ Ξενοφῶν	29
Ἡ φιλία τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου	31
Δάμων καὶ Φιντίας	33
Ἐδονὴ γλυκυτάτη	36
Ὁ Πέτρος καὶ ὁ πτωχὸς μαθητὴς του	38

	Σελ.
Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τέλειος ἄνθρωπος	44
Ἡ ἱλεημοσύνη τῆς τυφλῆς	43
Ὁ ἱερεὺς τῆς Μόσχας	45
Ἡ ἐλευθεριότης τοῦ Κίμωνος	47
Θ εῖος νόμος	56
Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεσέως	—
Τὸ ἀληθὲς ποτήριμα τοῦ Περικλέους	64
Ὁ ἐφημέριος τῆς κωμοπόλεως	65
Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη	66
Ὁ χωρικός, ὁ ἐπονομασθεὶς Σωτήρ	68
Ὁ χωρικός καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰβάν	71
Ὁ λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς	75
Ὁ ἀγαθὸς Τίτος	79
Οἱ τριάκοντα Τύρανοι καὶ ὁ Σωκράτης	81
Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης	83
Ἡ ὑπερτάτη ἀρετή	87
Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐφροσύνη	—
Σωτήριον μάθημα	89
Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ἄλκανδρος	91
Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ στρατιώτης	92
Ὁ Περικλῆς ὑβριζόμενος	—
Ὁ Σωκράτης προαπόστολος	93
Ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Φωκίωνος	95
Ὁ Δημοσθένης καὶ τὸ σκίον γάλα	98
Ἡ ἀμνησικαχία τοῦ Ἀριστείδου	100
Ἡ ἐχδίκησις τοῦ ἐξυριστοῦ Κίμωνος	105
Ο ἰρῶτερος ἔρωσ	107
Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου	109

	Σελ.
Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου	110
Ὁ ὄρκος τῶν νέων	111
Ἡ Ἀργεῖα Τελέσιλλα	112
Αἱ Σπαρτιάτιδες κατὰ τοῦ Πύρρου	113
Ἡ Κρατησίκλεια εἰς τὴν Αἴγυπτον	115
Ὁ Θρασύβουλος κατὰ τῶν τριάκοντα Τυράνων	116
Ὁ Πελοπίδας ἐλευθερόνων τὰς Θῆβας	117
Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ	119
Ὁ Μάρκος Ἰήγουλος	121
Ὁ Λυκούργος ἐκουσίως ἐξοριζόμενος	127
Ὁ Ἴπποκράτης καὶ ὁ Ἀρτοξέρξης	128
Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὰ Στάγειρα	—
Θυσία παθῶν	129
Ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόπωνος	132
Ἀμειψία καὶ ἀχαριστία	134
Ἐδύσεις	136
Ἡ ασθένεια	138
Ἡ τελευταία ἐπίσκεψις	140
Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Γερματόθου	145
Ἡ διαθήκη	147
Ἡ κηδεία καὶ τὸ ἐπιτύμβιον	149

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
 ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ
 ΑΥΣΤΡΟΝ ΑΡΙΘ.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΣΝ ΙΩ. Ν. ΖΙΤΣΕΛΙΟΥ - ΑΘΗΝΑΙ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΥΤΗΝ ΚΟΖΑΝΗ ὑπὸ Ίουλίας Δραγούμη, τερπνότατα διηγήματα ἐκ τῶν πολέμων 1912—1913 εἰκονογραφημένα.

ΘΑΟΙ ΜΑΖΙ ὑπὸ Ίουλίας Δραγούμη, πρωτότυπα παιδικὰ διηγήματα.
Ο ΒΑΤΡΑΧΟΣ ΠΟΥ ΒΑΡΙΕΤΑΙ ὑπὸ Ίουλ. Δραγούμη, διηγήματα ἰστορικά διὰ παιδιά.

Ο ΜΗΑΡΜΗΛΑΔΗΜΟΣ ὑπὸ Γ. Δροσίνη, διηγήσεις ἐκ τῆς ἑθνικῆς ἑταναστάσεως, ἐκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΓΑΡΑΡΟΚΤΟΝΟΥ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα, δύο τόμοι, ἐκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα Τερπνότατα ἀναγνώσματα με εἰκονογραφίας.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα διήγημα ἱστορικὸν εἰκονογραφημένον.
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Μικρὰ διηγήματα ἀπὸ τοῦς τοῦς πολέμους 1912—1913.

ΜΥΘΟΙ καὶ ἩΡΩΔΟΙ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Σ. Δέλτα πρωτότυπα μυθολογικὰ διηγήματα. ἐκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΜΙΡΑΛΛΑ—Herchubach—Goiat κατὰ μετάφρασιν Δος Π. Γοάκωνα.
ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ, τερπνὸν διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ἡ ΜΑΡΙΑ ἢ τὸ ἀνθοφόρον κἀνιστρον, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ἡ ΜΙΚΡΑ ΚΑΛΥΒΗ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ΤΟ ΑΙΜΙΑΙΟΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΡΙΕΤΗΣ, ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

Ἡ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΤΕΛΛΟΥ, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ χαρτόδετον.

Ο ΠΕΡΣΕΥΣ Μυθολογικὸν διήγημα ὑπὸ Μ. Κωνσταντινίδου.

Ο ΘΗΣΕΥΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ κατὰ μετάφρασιν Δ. Βικέλα.

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ διασκευὴ ἀπὸ τὸ Γερμανικὸν ὑπὸ Α. Κουρτίδου.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ πρωτότυπα καὶ ἀνέκδοτα ποιήματα ὑπὸ Π. Πολέμη.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ ἢ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ὑπὸ Α. Μελά, τρεῖς τόμοι.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΟΣΚΟΠΟΣ Μ. Γ. Μομφεράτου. — Ἀπομνηστικὴ ἐπιτομὴ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν προσκόπων, με διάφορα ἐπιτόκια τῆς δράσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου. ἑκδοσις εἰκονογραφημένη.

